

СТАНДАРТ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ

ПРОЄКТ

**«Українська мова як іноземна для дітей шкільного віку.
Рівні загального володіння А1 – В2**

Видання офіційне

Київ

**Національна комісія
зі стандартів державної мови**

2026

ЗМІСТ

1. Передмова	3
2. Стандарт державної мови «Українська мова як іноземна для дітей шкільного віку. Рівні загального володіння А1 – С2»	5
2.1. Сфера застосування	5
2.2. Нормативні покликання	5
2.3. Загальні пояснення	6
2.4. Рівні володіння українською мовою як іноземною	7
2.4.1. Початковий рівень першого ступеня (А1)	8
2.4.1.1. Види мовленнєвої діяльності	8
2.4.1.2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів	12
2.4.1.3. Каталог Б. Тематичний каталог	13
2.4.1.4. Каталог В. Зміст мовної компетентності	15
2.4.2. Початковий рівень другого ступеня (А2)	21
2.4.2.1. Види мовленнєвої діяльності	21
2.4.2.2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів	27
2.4.2.3. Каталог Б. Тематичний каталог	28
2.4.2.4. Каталог В. Зміст мовної компетентності	31
2.4.3. Середній рівень першого ступеня (В1)	38
2.4.3.1. Види мовленнєвої діяльності	38
2.4.3.2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів	44
2.4.3.3. Каталог Б. Тематичний каталог	45
2.4.3.4. Каталог В. Зміст мовної компетентності	48
2.4.4. Середній рівень другого ступеня (В2)	59
2.4.4.1. Види мовленнєвої діяльності	59
2.4.4.2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів	65
2.4.4.3. Каталог Б. Тематичний каталог	65
2.4.4.4. Каталог В. Зміст мовної компетентності	70

ПЕРЕДМОВА

1. РОЗРОБИЛА робоча група з напрацювання стандарту державної мови «Українська мова як іноземна для дітей шкільного віку. Рівні загального володіння А1 – В2» (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 08.04.2026 № 94) у складі:

1) ШВЕЦЬ Ганна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української філології для іноземних громадян Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (голова робочої групи);

2) БОЙКО Галина Іванівна, молодший науковий співробітник Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» (заступник голови робочої групи);

3) ГОРУПАХА Альона Миколаївна, начальник відділу позашкільної роботи та забезпечення доступу до освіти директорату шкільної освіти Міністерства освіти і науки України (секретар робочої групи);

4) АНТОНІВ Олександра Володимирівна, старший викладач кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка;

5) ГОРОШКІНА Олена Миколаївна, завідувач відділу української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;

6) ЛЕВЧУК Павло Григорійович, доцент Інституту славістики Польської академії наук, доктор гуманітарних наук в дисципліні мовознавства;

7) МИХАЙЛОВСЬКА Неля Анатоліївна, методист відділу змісту освіти державної установи «Український інститут розвитку освіти»;

8) МАЦЮК Зоряна Омелянівна, доцент кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидат філологічних наук;

9) НІКШИНА Галина Олександрівна, методист відділу підсумкових оцінювань у сфері початкової освіти Українського центру оцінювання якості освіти;

10) ТРУМКО Оксана Михайлівна, науковий співробітник Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка», кандидат філологічних наук;

11) ТУРКЕВИЧ Оксана Василівна, викладач університету Регенсбурга (Німеччина), проєкту DenkRaumUkraine, кандидат філологічних наук;

12) ЦУРКАН Марія Валентинівна, завідувач кафедри педагогіки, психології та теорії управління освітою Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області», доктор педагогічних наук, професор (за згодою);

Координатори робочої групи:

1) кандидат філологічних наук, доцент, член Національної комісії зі стандартів державної мови МАЗУРИК Данута Володимирівна;

2) кандидат філологічних наук, доцент, член Національної комісії зі стандартів державної мови ГРИЦЕНКО Ольга Вікторівна.

2. ПРОВЕДЕНО ПУБЛІЧНЕ ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ з _____ 2026 року до _____ 2026 року.

3. НАДАНО ПРОПОЗИЦІЇ ТА ВИСНОВКИ:

1) Інституту української мови Національної академії наук України від _____ 2026 року;

2) Наукової установи від _____ 2026 року;

3) Заклади вищої освіти від _____ 2026 року.

4. ПЕРЕВІРЕНО в апараті Національної комісії зі стандартів державної мови _____ 2026 року.

5. УХВАЛЕНО на підставі рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від _____ 2026 року № _____ «Про затвердження стандарту державної мови «Термінологія у сфері безпеки державного кордону»» з _____ 20__ року.

6. НАДАНО ЧИННОСТІ з _____ 2026 року.

7. Цей стандарт державної мови розроблено ВПЕРШЕ.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Національної комісії
зі стандартів державної мови
— _____ 2026 року № ____

**Стандарт державної мови
«Українська мова як іноземна для дітей шкільного віку.
Рівні загального володіння А1 – В2».**

1. Сфера застосування.

Цей Стандарт застосовується у сфері освіти та під час організації навчання й оцінювання рівня володіння українською мовою як іноземною для дітей.

2. Нормативні покликання.

Підставою для цього Стандарту є такі документи:

Конституція України;

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;

Закон України «Про повну загальну середню освіту»;

Закон України «Про освіту»;

Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови (постанова Кабінету Міністрів України від 06 листопада 2019 року № 911);

Порядок напрацювання, затвердження, уведення в дію, перегляду стандартів державної мови та внесення змін до них (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 16 листопада 2023 року № 421, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 04 грудня 2023 року за № 2107/41163);

Програма робіт із напрацювання, затвердження, перегляду стандартів державної мови чи внесення змін до них (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 14 лютого 2024 року № 34);

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.;

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2020. URL: www.coe.int/lang-cefr. – <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>.

3. Загальні пояснення.

Цей Стандарт установлює єдині державні вимоги для визначення рівня володіння українською мовою як іноземною для дітей віком 14 - 17 років, а також надає загальну характеристику змісту навчання, пояснює вимоги до обов'язкових результатів навчання та орієнтири для їхнього оцінювання для дітей віком від 10 років. У ньому подано перелік комунікативних умінь і навичок до рівнів (від А1 до В2) за всіма видами мовленнєвої діяльності (слухання, читання, письмо, говоріння), які докладно описано відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Цей Стандарт містить сукупність норм і положень, що окреслюють вимоги Української держави до рівня володіння українською тих осіб, для яких українська мова не є рідною (першою), а є успадкованою, другою або іноземною.

Опис кожного рівня доповнено трьома каталогами (*Каталог А: Перелік комунікативних намірів; Каталог Б: Тематичний каталог; Каталог В: Зміст мовної компетентності*). Такий докладний і всебічний перелік компетентностей дає змогу розмежувати рівні.

Вимоги до кожного рівня володіння українською мовою як іноземною, адаптовані для дітей, сформульовано як перелік поданих у формі «може / уміє» тверджень, що визначають зміст і обсяг мовних спроможностей та комунікативних компетентностей особи, для якої українська мова не є рідною (першою), а є успадкованою, другою або іноземною.

У цьому Стандарті поняття «українська мова як іноземна» охоплює:

систематизовану сукупність комунікативних навичок, практичних умінь і теоретичних знань з української мови, що визначають змогу особи, для якої українська мова не є рідною (першою), а успадкованою, другою або іноземною, задовольняти свої потреби (суспільні, побутові, освітні, соціокультурні) за допомогою української мови;

розділ лінгводидактики, предметом якого є формування методик опису фонетичної, лексичної, граматичної, стилістичної підсистем української мови і вироблення методів, форм та засобів її навчання осіб, для яких вона не є рідною (першою), а успадкованою, другою або іноземною.

Запровадження цього Стандарту дасть міцне підґрунтя для розроблення чітких й узгоджених навчальних програм, видавання нових підручників і словників, відкриття освітніх українськомовних програм та навчальних мовних центрів, викладання української мови як другої іноземної та сертифікації рівня її володіння в системах освіти інших країн, а також методичної підтримки освітніх українознавчих осередків за кордоном.

Випрацювані в цьому Стандарті єдині державні вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною зможуть послугувати основою для організації та проведення сертифікаційного іспиту з української мови як іноземної для дітей.

Цей Стандарт сприятиме:

формуванню і реалізації проєвропейського напрямку української освітньої та мовної політики; співпраці з Європейським центром сучасних мов при Раді Європи;

міжнародному визнанню українських мовних сертифікатів для дітей;

посиленню позиції української мови в системах освіти інших країн.

Зміст мовної компетенції (рівні A1–B2):

побудовано за концентричним принципом: кожен наступний рівень поглиблює, доповнює та розширює набуті знання й уміння попереднього. Така структура спрямована на якісне опанування матеріалу для успішного виконання тестових завдань та побудови власних висловлювань. Межі між рівнями є умовними — наповнення кожного етапу логічно інтегрується в наступний;

наведені приклади лише візуалізують конкретні правила, проте жодним чином не обмежують комунікативну свободу мовця під час складання завдань чи побудови висловлювань. Це забезпечує варіативність і дозволяє творчо застосовувати мовні ресурси в межах визначених стандартів.

Кількісні параметри лексичного та текстового наповнення рівнів A1–B2:

обґрунтовано згідно з методологією Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR CV), принципами частотної лінгвістики та віковими особливостями когнітивного розвитку здобувачів освіти.

Установлені показники забезпечують поетапне формування комунікативної компетенції, необхідної для функціонування в українськомовному середовищі.

4. Рівні володіння українською мовою як іноземною.

Цей Стандарт визначає такі рівні володіння українською мовою як іноземною для дітей:

початковий рівень першого ступеня (A1);

початковий рівень другого ступеня (A2);

середній рівень першого ступеня (B1);

середній рівень другого ступеня (B2).

I. Початковий рівень першого ступеня (A1):

Початковий рівень першого ступеня (A1) засвідчує часткове ознайомлення зі структурою і системою української мови та здатність до дуже короткого й тематично обмеженого спілкування в типових повсякденних ситуаціях. Лексичний запас мовця має становити - 800-1000 слів. Рекомендований обсяг текстів для читання варіюється від 60–120 слів. Обсяг письмових робіт (продукування власних текстів) становить до 100 слів.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання.

1.1.1. Загальний перелік умінь.

1.1.1.1. Особа розпізнає:

відомі слова й елементарні фрази, що стосуються її самої, найближчого та повсякденного оточення (сім'я, друзі), щоденної діяльності (навчання, захоплення);

виражені безпосередньо комунікативні наміри.

1.1.1.2. Особа розуміє:

короткі репліки стисло діалогу, що стосуються основних потреб повсякденного життя;

короткі монологічні висловлювання визначеної тематики (див. Каталог А та Каталог Б), сформульовані літературною мовою.

1.1.1.3. Особа визначає:

тему усного повідомлення (загальне розуміння);

просту інформацію, що міститься в коротких простих висловлюваннях спрощеної структури (детальне розуміння), подану в усній повільній і чіткій формі, у дуже хороших (близьких до ідеальних) умовах, якщо співрозмовник спеціально сповільнює мовлення, повторює деякі слова, інтонаційно виділяє їх у потоці мовлення.

Приклади мовленнєвих ситуацій.

Офіційні оголошення:

Обережно, двері зачиняються. Наступна станція... . Вибачте, ми не працюємо. Поїзд зупинено на десять хвилин.

Побутова комунікація:

Увага! Далі буде тест. Почекай, будь ласка. Кафе там. Я зараз поясню ще раз. Ти розумієш?

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення.

1.1.2.1.1. Короткі, добре відомі та прості адаптовані тексти у формі монологу (опис);

1.1.2.1.2. Короткі тексти розмовного стилю: інформаційні та рекламні повідомлення, інструкції, оголошення (див. Каталог А та Каталог Б): наприклад, щодо напрямку руху, навчального процесу, вибору товару тощо.

1.1.2.1.3. Приклади мовленнєвих ситуацій.

Напрямок руху та локація: *Ідіть прямо. Треба йти прямо. Ми йдемо прямо. Спортзал прямо.*

Навчальний процес та взаємодія: *Читайте. Треба читати. Читаємо. Зверни увагу... Дай, будь ласка, мені свою ручку.*

Інструкції та повсякденні дії: *Відкрий цей додаток/застосунок. Іди додому! Вже вечір. Приходь до мене завтра.*

Застереження та вибір: *Не чіпай мій телефон! Краще візьми цю воду.*

1.1.2.2. Діалогічне мовлення.

прості запитання і відповіді про себе (адреса, сім'я, захоплення, навчання, друзі тощо). Наприклад: *Як тебе знайти в Instagram? Що ти дивишся/слухаєш? Яке твоє хобі?*

місцезнаходження та напрямок руху. Наприклад: *Де спортзал? - Прямо і направо. Де кабінет математики? - Другий поверх, наліво. Де кабінет директора? - Ось там.*

можливість отримати речі першої необхідності та послуги (харчування, медицина, цифрові потреби тощо). Наприклад: *Будь ласка, дайте воду / чай / каву / сік. Я хочу їсти / пити. Де їдальня / кафе / ресторан? Мені треба лікаря / ліки / швидку допомогу. Де поліція / лікарня? Який номер поліції? Швидка допомога – 103. На якому сайті? Який тут Wi-Fi?*

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь:

1.2.1.1. Особа розуміє:

інтернаціональні слова та слова з тематичного каталогу (див. Каталог Б); зміст поодиноких написів, упізнаючи відомі слова; основну думку інформаційних повідомлень, якщо вони містять малюнки, що допомагають зрозуміти зміст; основну інформацію та деякі деталі короткого тексту (обсяг тексту до 70 слів), побудованого простими реченнями, зокрема короткі інструкції, супроводжувані ілюстраціями, короткі загальновживані привітання та побажання.

1.2.1.2. Особа вміє:

читати короткий текст (50–70 слів) із настановою на загальне охоплення його змісту;

визначати тему тексту;

знаходити потрібну інформацію, наприклад у чеку, на квитку, у меню.

1.2.2. Типи текстів:

окремі написи, що містять певне прохання, наказ: *Не смітити! Дбай про чистоту! Увага!*;

окремі тематичні оголошення (див. Каталог Б): *Відчинено. Зачинено. Вхід. Вихід;*

короткі, спеціально розроблені / адаптовані тексти визначеної тематики (див. Каталог Б), зокрема комікси, рекламні плакати, афіші, оголошення тощо;

фрагменти оригінальних текстів з відомою лексикою (див. Каталог Б) і простими синтаксичними конструкціями, супроводжувані ілюстраціями, зокрема інструкції, квитки, меню, формуляр з особистими даними, наприклад анкета для реєстрації за прізвищем, ім'ям, адресою, телефоном;

листівки, смс-повідомлення, електронні листи з привітаннями і побажаннями (*З днем народження! Гарного дня! Щастя! тощо*).

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1.1. Особа вміє:

написати власне ім'я та прізвище, а також ім'я та прізвище знайомих чи відомих людей; написати адресу, вказавши країну, населений пункт, вулицю, номер будинку / квартири;

написати інформацію про дату і місце народження, вік, місце навчання, громадянство;

написати чи переписати короткі тексти на листівці чи в месенджері, до прикладу, привітання зі святом, вітання з місця перебування, побажання, висловлення вдячності;

заповнити прості опитувальники та анкети;

написати текст про себе;

описати своїх друзів, батьків короткими фразами, використовуючи слова переважно в початковій формі;

описати предмети щоденного вжитку, тварину, приміщення, погоду тощо, назвати 1 - 2 характерні риси;

заадресувати конверт;

написати e-mail;

переписати знайомі слова й короткі фрази, прості написи чи інструкції; використовувати апостроф, знак м'якшення у відомих словах, велику літеру;

використовувати розділові знаки у кінці речення (крапка, знак оклику, знак питання); вживати на письмі елементарні граматичні структури у завчених фразах.

1.3.2. Типи текстів:

окремі слова та словосполучення, що є назвами комунікативно важливих понять;

коротка інформація про себе (ім'я та прізвище, країна походження, вік);

коротка інформація про свою сім'ю, про свій дім, населений пункт, рідну країну та країну проживання;

елементарний опис людей, місць, предметів, явищ, подій;

підписи під візуальними матеріалами, наприклад, фото людей, місць, зображення предметів повсякденного вжитку; формуляр із особистими даними.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

коротко висловлюватися відповідно до запропонованої теми (див. Каталог Б), уживаючи окремі, здебільшого завчені слова і вислови та прості граматичні структури, пов'язані з конкретними ситуаціями;

відтворювати прості, здебільшого ізольовані фрази про людей, предмети, погоду чи місця; називати й описувати людей, місця, предмети, ознаки та дії, зокрема з опорою на зображення, уживаючи поодинокі слова і завчені фрази;

спрощено відтворювати інформацію з елементарних текстів, написаних літературною мовою.

1.4.1.2. Діалогічне мовлення.

1.4.1.2.1. Особа розуміє:

прості висловлювання співрозмовника в межах мінімального переліку мовленнєвих ситуацій (див. Каталог А та Каталог Б), якщо співрозмовник висловлюється повільно, досить чітко, повторює і перефразовує свої висловлювання.

1.4.1.2.2. Особа вміє:

адекватно, відповідно до норм мовленнєвого етикету реагувати на репліки співрозмовника; брати участь у простому діалозі, виражаючи комунікативні наміри в межах мінімального набору мовленнєвих ситуацій (див. Каталог Б);

вживати стандартні мовні формули привітання, прощання, подяки,

вибачення і побажання; відрекомендувати себе, розповісти про себе, свою сім'ю, хобі, навчання чи роботу (*хто я, хто він / вона?; яке моє, його / її ім'я?; яка моя, його / її національність, рідна країна і мова?*), а також про свій дім, своє місто й рідну країну; відповідати на прості запитання про особу, об'єкт, місце чи ознаку і ставити елементарні запитання;

висловити елементарні прохання: *Дайте, будь ласка. Скажіть, будь ласка.*

1.4.2. Типи текстів.

Простий діалог у межах мінімального переліку мовленнєвих ситуацій (див. Каталог А, Каталог Б);

коротка і проста розповідь про себе, свою сім'ю, хобі, навчання чи роботу, про свій дім, своє місто й рідну країну;

елементарний опис людей, місць, предметів, ознак і дій.

1.5. Комунікативні ролі (для усіх видів мовленнєвої діяльності початкового рівня першого ступеня (А1):

учитель / учителька;

пацієнт / пацієнтка;

гість / гостя;

покупець / покупчиня;

друг / подруга;

продавець / продавчиня;

знайомий / знайома;

турист / туристка;

клієнт / клієнтка;

учень / учениця;

незнайомиць / незнайома;

член сім'ї, родич / родичка;

однокласник / однокласниця;

пасажир / пасажирка.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути чиюсь увагу, установити контакт: *Вибач, можна запитати? Пробачте, я можу тут сісти? Скажи, будь ласка... Можна хвилинку?;*

відрекомендувати себе або інших: *Мене звати Марко. Я — Софія, мені 15. Це мій друг Андрій. Її звати Аміра / Його звати Денис;*

привітатися: *Добрий ранок / день / вечір. Доброго ранку / Гарного дня!;*

попрощатися: *Привіт. До побачення. Добраніч. Бувай;*

подякувати: *Дякую. Спасибі. Вибачитися: Вибачте. Пробачте мені;*
привітати та побажати: *Вітаю; З днем народження; Бажаю здоров'я, щастя;*

ставити прості запитання: *Хто це? Що це? Яка твоя мова? Де школа? Це книга? ;*

відповідати на прості запитання: *Це дівчина. Це стіл. Це моя подруга. Це мій телефон;*

підтвердити інформацію / заперечити її: *Так, це книга. Ні, це не зошит, це – ручка;*

висловити свої вподобання: *Мені подобається. Мені не подобається. Я люблю. Я не люблю;*

прохання зробити щось: *Дайте, будь ласка; Скажіть, будь ласка... Покажіть, будь ласка;*

заборонити робити щось: *Не шуміти! Не роби так! Не заходити!;*

виразити часові поняття: *сьогодні, учора, завтра, зараз, потім.*

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, вік, дата і місце народження;

національність, країна і рідна мова;

зовнішність;

найпоширеніші професії;

сім'я і члени сім'ї, родичі;

статус інших людей з оточення (друг / подруга, однокласник(-ця), сусід / сусідка).

3.2. Дім, помешкання:

тип житла (квартира, приватний будинок);

частини будинку, кімнати в будинку за функціональним призначенням;
основні меблі і предмети інтер'єру.

3.3. Місто (заклади, транспорт і місця):

основні освітні заклади (школа, ліцей, коледж, гімназія, університет);
основні заклади культури (театр, кінотеатр, музей, бібліотека) і культові споруди (церква, синагога, мечеть);

громадські заклади (ресторан, кафе, ринок, перукарня, готель, лікарня, банк, пункт обміну валют, пошта);

громадський транспорт;

таксі;

організація міського простору (вулиця, парк, площа, проспект).

3.4. Побут:
типів щоденні заняття (розклад дня);
предмети повсякденного вжитку;
окреслення часу (пори року, місяців, днів тижня, годин і хвилин – телеграфний стиль).

3.5. Діяльність:
навчальний день;
вихідний день;
обідня перерва;
початок і кінець дня.

3.6. Дозвілля, відпочинок:
уподобання (хобі);
види спорту і спортивних споруд (стадіон, спортзал, басейн).

3.7. Подорожі:
вокзал, автовокзал, аеропорт (летовище);
перетин кордону;
основні дії на позначення руху (іти, їхати – у базових фразах);
назви частин світу;
туристичні принади (цікаві місця й об'єкти).

3.8. Купівля:
магазини і ринки;
споживчі товари (овочі, фрукти, м'ясо і молочні продукти, хліб, яйця);
засоби гігієни (мило, шампунь, зубна паста);
основні канцелярські товари;
одиниці ваги й об'єму;
гроші.

3.9. Ресторан, кафе:
страви;
напої;
посуд і столові прибори;
замовлення.

3.10. Здоров'я:
частини тіла; самопочуття;
хворобливі стани (болить, хворий, травма, висока температура);
аптека.

3.11. Природне середовище:

погода;

деякі рослини (дерево, квітка, кущ);

деякі домашні тварини (кіт, собака);

деякі природні об'єкти (ліс, озеро, річка, гори, море).

3.12. Традиції, звичаї, свята:

державні й релігійні свята;

день народження, весілля;

подарунки.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вмє розпізнавати та використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах тем, зазначених у Каталогі Б. Знання з граматики української мови мають спорадичний характер, базуються на відтворенні готових комунікативних моделей. Розуміння деяких мовних особливостей української мови (родові форми слів, відмінювання, дієвідмінювання, часи, узгодження форм між собою і т. д.) особа показує під час застосування мови для реалізації комунікативних потреб, зазначених у Каталогі А.

4.1. Фонетика. Графіка. Орфоепія.

4.1.1. Український алфавіт. Друковані та писані літери. Великі і малі літери: *Київ, київський, Олена, олівець, Україна, українець*.

4.1.2. Апостроф: *дев'ять, м'яч, п'ять*.

4.1.3. М'який знак: *Львів, шість*.

4.1.4. Голосні та приголосні звуки:

Вимова голосних у наголошеній і ненаголошеній позиціях. Вимова ненаголошених **[e]**, **[u]**: *с[eu]стра, в[eu]черя, в[ue]делка, з[ue]ма*;

тверді та м'які приголосні: *лист – ліс, Рим – Рівне, палац – палець*.

Твердість приголосних перед **[e]**: *неділя, тема, тренер*; дзвінки та глухі приголосні: *голодний – холодний, діло – тіло*; звуки **[дж]**, **[дз]**: *джинси, дзеркало*.

4.1.5. Наголос. Логічний наголос.

Я сьогодні йду в кіно.

Я сьогодні йду в кіно.

*Я сьогодні йду **в** кіно.*

4.1.6. Склад. Перенос слів.

Односкладові слова: *текст, сайт, квест.*

Багатоскладові: *про-єкт, ме-ре-жа, пре-зен-та-ція.*

4.1.7. Засоби милозвучності української мови:

уживання прийменників **у, в**: *був у Львові, жила в Києві;*

уживання сполучників **і, й**: *будинок і кімната, кімната й аудиторія;*

уживання прийменника **з** і його варіантів **із, зі**: *з Алжиру, він із Сирії, зі школи.*

4.1.8. Інтонація (розповідна, питальна, оклична).

4.2. Морфологія.

4.2.1. Утворення та вживання деяких відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.2.1.1. Іменник:

загальні родові значення іменників в однині (чоловічий рід, жіночий рід, середній рід): *чоловік, жінка, місто;*

утворення форм множини в називному відмінку (закінчення -и, -і (ї)): *школа – школи, лікар – лікарі, музей – музеї;*

чергування голосних звуків у формах однини / множини: *рік – роки, ніж – ножі, палець – пальці, будинок – будинки, річ – річі;*

форми знахідного та місцевого відмінків іменників чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *син (сина, на синові), стіл (стіл, на столі), тато (тата, на татові), парк (парк, у парку);*

форми знахідного та місцевого відмінків іменників чоловічого роду з основою на м'який приголосний: *учитель (учителя, на учителеві / учителю / учителі), Андрій (Андрія, на Андрієві / Андрію / Андрії), готель (готель, у готелі), край (край, на краю / у краї);*

форми знахідного та місцевого відмінків іменників жіночого роду з основою на твердий приголосний (закінчення -а): *мама (мamu, на мамі), сестра (сестру, на сестрі), Оксана (Оксану, на Оксані), Україна (Україну, в Україні), Європа (Європу, у Європі);*

форми знахідного та місцевого відмінків іменників жіночого роду з основою

на м'який приголосний: *бабуся (бабусю, на бабусі), доня (доню, на доні), Галя (Галю, на Галі);*

форми знахідного та місцевого відмінків іменників жіночого роду з основою на м'який приголосний: *лінія (лінію, на лінії), мрія (мрію, у мрії), Іспанія (Іспанію, в Іспанії), Надія (Надія, на Надії);*

форми знахідного та місцевого відмінків іменників середнього роду із закінченнями *-о, -е*: *місто (місто, у місті), морозиво (морозиво, у морозиві), місце (місце, на місці), серце (серце, на / у серці);*

уживання форм кличного відмінка: *Остане, Олено, Надіє, Галю.*

4.2.1.2. Прикметник:

форми називного відмінка однини прикметників чоловічого, жіночого, середнього роду;

узгодження прикметників з іменниками в роді й числі: *новий директор, домашній одяг; зелена сумка, літня погода; велике вікно, останнє запитання; нові директори, зелені сумки, великі вікна, останні запитання;*

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників чоловічого роду із закінченням *-ий*: *великий, зелений, новий;*

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників жіночого роду із закінченням *-а*: *велика, зелена, нова;*

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників середнього роду із закінченням *-е*: *велике, зелене, нове;*

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників чоловічого роду із закінченням *-ій*: *літній, домашній, останній;*

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників жіночого роду із закінченням *-я*: *літня, домашня, остання;*

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників середнього роду із закінченням *-є*: *літнє, домашнє, останнє.*

4.2.1.3. Числівник:

уживання родових форм порядкових числівників із закінченнями *-ий, -а, -е*: *перший, першого..., перша, першої..., перше, першого...; другий, друга, друге...*

4.2.1.4. Займенник: уживання відмінкових форм особових займенників: *я (мене, мені), ти (тебе, тобі), ми (нас, нам), ви (вас, вам).*

4.2.2. Утворення та вживання родових і числових форм деяких займенників і порядкових числівників:

утворення родових форм присвійних займенників: *мій, моя, моє; твій, твоя, твоє; наш, наша, наше; ваш, ваша, ваше, їхній, їхня, їхнє;*

утворення родових форм вказівних займенників: *той, та, те; цей, ця, це;*

утворення родових форм порядкових числівників: *перший, перша, перше; третій, третя, третє;*

утворення форм множини присвійних і вказівних займенників: *мої, твої, наші, ваші, їхні, ті, ці.*

4.2.3. Уживання деяких відмінкових форм іменників і прикметників в однині та множині, особових займенників:

4.2.3.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: *Учень пише цікавий проєкт. Максим читає українську книжку;*

особа чи предмет: *Це Ірина. Це новий телевізор;*

ідентифікація особи чи предмета: *Мене звали Остап. Ось там вхід. Це підручник.*

4.2.3.2. Знахідний відмінок:

Без прийменника (об'єкт дії): *Віра читає цікаву книжку.*

Із прийменниками:

в, у, на (указівка на кінцевий пункт руху або переміщення): *Степан заходить у кімнату. Я кладу книжку на твій стіл;*

у (в) (позначення часу дії (дні тижня)): *До зустрічі в понеділок. У суботу школа не працює. У неділю ми йдемо в кіно.*

про (з дієсловами думати, мріяти): *Думати про відпочинок. Мріяти про вечірку.*

4.2.3.3. Місцевий відмінок:

у, в, на (позначення місця): *Телефон лежить на столі. Спортивна форма у великому рюкзаку. Друзі грають на спортивному майданчику;*

у, в (позначення моменту часу (коли?) в поєднанні зі словами – назвами місяців): *Марія народилася у травні. Заняття на курсах розпочинаються у вересні.*

4.2.3.4. Кличний відмінок (адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії):
Вчителю, можна запитати?

Друзе / подруго, підкажи, будь ласка, котра година?

4.2.4. Особові форми дієслова (дієвідмінювання):

4.2.4.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі: *читати (читаю, читаєш, читає, читаємо, читаєте, читають), працювати (працюю, працюєш, працює, працюємо, працюєте, працюють), могли (можу, можеш, може, можемо, можете, можуть), іти (іду, ідеш, іде, ідемо, ідете, ідуть), їхати (їду, їдеш, їде, їдемо, їдете, їдуть), сидіти (сиджу, сидиш, сидить, сидимо, сидите, сидять), дивитися (дивлюся, дивишся, дивиться, дивимося, дивитесь, дивляться);*

дієвідмінювання дієслова бути в майбутньому часі: *буду, будеш, буде, будемо, будете, будуть;*

утворення форм минулого часу дієслова: *читав, читала, читало, читали; сміявся, сміялася, сміялося, сміялися; був, була, було, були;*

утворення складеної форми майбутнього часу дієслів недоконаного виду: *буду читати, будеш сидіти, буде сміятися, будемо гуляти, будете працювати, будуть відпочивати;*

утворення форми майбутнього часу деяких дієслів доконаного виду: *зможу, скажете, прочитають.*

4.2.4.2. Наказовий спосіб. Форми 2-ї особи однини і множини наказового способу деяких дієслів: *читати (читай, читайте), прочитати (прочитай, прочитайте), сказати (скажи, скажіть), дати (дай, дайте), писати (пиши, пишійть), написати (напиши, напишіть), сідати (сідай, сідайте), сидіти (сиди, сидіть).*

4.3. Синтаксис:

4.3.1. Просте речення:

Розповідне речення: *Це дуже цікавий проєкт. Учні вивчають українську мову. У лютому змагання буде проводити наш тренер Ігор Петрович;*

Питальне речення: *Чи учень відповідає на запитання? Чи це наш автобус? Чи ти вже виконав це завдання?*

Питальне речення зі спеціальними словами *де, звідки, куди, що, хто*: *Де ти був учора? Хто тобі це порадив? Що тобі подарувати? Куди ви йдете після уроків?;*

Спонукальне речення для вираження прохання: *Дайте, будь ласка, два квитки в кіно. Поясніть, будь ласка, це правило ще раз;*

Стверджувальні й заперечні речення: *Він чекає. Він не чекає. Чекайте на нас! Не чекайте на нас!*

4.3.2. Складне речення:

складні (складносурядні) речення зі сполучниками *і (й), але*: *Я ввімкнув комп'ютер, і робота почалася. Софія написала Андрієві, але він не відповів. Сьогодні сонячна погода, але вітер дуже холодний;*

складні (складнопідрядні) речення з підрядною частиною причини (сполучники *тому що, бо*): *Максим запізнився на тренування, тому що не приїхав автобус. Я не можу зараз говорити, тому що триває урок. Ми залишилися вдома, бо почалася злива. Марія не бачила повідомлення, бо вимкнула телефон.*

II. Початковий рівень другого ступеня (A2)

Початковий рівень другого ступеня (A2) засвідчує загальне ознайомлення зі структурою та системою української мови і здатність до короткого спілкування в межах тем за вибором зі сфер повсякденного життя й особистих зацікавлень. Лексичний запас мовця має становити - 1500-2000 слів. Рекомендований обсяг текстів для читання варіюється від 120-150слів. Обсяг письмових робіт (продукування власних текстів) становить до 150 слів.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання.

1.1.1. Загальний перелік умінь.

1.1.1.1. Особа розуміє:

фрази та найуживанішу лексику зі сфер особистого життя і побуту, наприклад, повідомлення про особу, сім'ю, місце проживання, навчання, дозвілля, соціальні мережі, купівлю/покупки, роботу тощо;

фрагменти з коротких, чітких, простих повідомлень та оголошень, зокрема на залізничному чи автобусному вокзалі, в аеропорту, у магазинах, у ресторанах, офіційні повідомлення в публічних місцях;

окремі вислови, короткі репліки в діалозі й не дуже довгі монологічні висловлювання на визначену тематику (див. Каталог Б), сформульовані літературною мовою.

1.1.1.2. Особа визначає:

тему усного повідомлення та його основний зміст, у якому безпосередньо виражено комунікативні наміри мовця (відповідно до Каталогу А).

1.1.1.3. Особа вміє:

виділити в потоці мовлення основну інформацію, яка міститься в короткому усному висловлюванні чіткої структури (детальне розуміння), поданому в повільному темпі, у хороших (близьких до ідеальних) умовах з чіткою вимовою та виразною інтонацією.

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

1.1.2.1.1. Короткі тексти розмовного стилю:

вислови пов'язані з повсякденним життям підлітків (див. Каталог А та Каталог Б);

прості та розширені описи (мій день, подія в школі, улюблене заняття, місце зустрічі);

висловлення вподобань, оцінок і простих порівнянь, пов'язаних із навчанням, дозвіллям та особистими інтересами; прості пояснення та вказівки, зокрема щодо маршруту або способу дістатися з одного місця в інше;

особисті усні повідомлення та голосові повідомлення в телефоні, зокрема запрошення про місце і час зустрічі, зміну часу зустрічі або її скасування;

короткі інформаційні повідомлення про події, факти та новини, релевантні для життя підлітків.

1.1.2.1.2. Невеликі публіцистичні тексти:

громадські оголошення на залізничній станції, в аеропорту, у метро, у магазині тощо;

прості за будовою інструкції та правила; короткі фрагменти аудіо- та відеоповідомлень інформаційного характеру, пов'язаних із повсякденним життям підлітків, зокрема повідомлення про події, запрошення, анонси, рекламні ролики, а також інформацію про погоду в контексті планування дозвілля чи навчальних заходів;

фрагменти кіно-, теле- або мультфільмів;

інформація про спорт (коментарі у прямому ефірі); прості інтерв'ю, опитування.

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:

прості й короткі діалоги з повсякденного життя (див. Каталог А), зокрема в школі, у спілкуванні з друзями, у магазині, кафе або транспорті;

нескладні обговорення типових ситуацій на відомі теми (навчання, дозвілля, плани, захоплення);

діалоги з чіткою комунікативною структурою (запитання – відповідь, прохання – реакція, запрошення – згода або відмова).

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь:

1.2.1.1. Особа розуміє:

повсякденні / побутові написи у громадських місцях, наприклад, на вулицях, у закладах харчування, на станціях (зупинках) громадського транспорту та в освітніх просторах;

адаптовані фрагменти описових та оповідних художніх і нехудожніх текстів, зокрема приватні листи, що містять найуживаніші та інтернаціональні слова (див. Каталог А та Каталог Б);

короткі тексти на побутові теми (див. Каталог А та Каталог Б), побудовані простими реченнями (обсяг тексту до 250 слів), що містять слова відповідно до списку тем і комунікативних намірів, зокрема інструкції до побутових приладів, правила техніки безпеки.

1.2.1.1. Особа вміє:

застосовувати стратегії, які полегшують розуміння текстів (150-250 слів), наприклад оглядове читання, пошукове читання, і пристосовувати швидкість читання до поставлених перед нею завдань;

визначати комунікативну мету тексту (загальне розуміння);

знаходити відповіді на спеціальні питання у таких текстах, як листівки, реклама, анкети, розклад (вибіркове розуміння);

виявляти певні деталі у текстах (детальне розуміння).

1.1.2. Типи текстів:

написи в громадських місцях, що містять певне прохання, наказ: *Зупинка заборонена! У нас не сміять!*

оголошення в межах певної теми (див. Каталог Б): *Виготовлено в Україні. Лікар приймає від 15-ї до 18-ї години. Музей не працює;*

короткі, спеціально розроблені / адаптовані художні / нехудожні тексти визначеної тематики (див. Каталог Б), зокрема короткі статті з описом подій, рекламні тексти, довідки;

фрагменти оригінальних текстів з відомою лексикою (див. Каталог Б) і простими синтаксичними конструкціями, зокрема меню й рецепти;

розклад руху транспорту, анкета із особистими даними, наприклад для реєстрації в бібліотеці;

листівки, короткі приватні листи, електронні листи, смс-повідомлення.

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1. 1. Особа вміє:

написати про щось, пов'язане зі сферою безпосередніх потреб, використовуючи слова *прошу, будь ласка, дякую*;

описати простими фразами свою зовнішність, гардероб, вказавши на додаткові параметри (колір, розмір, стиль, призначення тощо);

описати простими фразами зовнішність і вподобання своїх батьків, рідних, друзів;

описати/охарактеризувати особу, предмет, події, явища;

скласти із простих речень коротке повідомлення про сім'ю, помешкання, школу, гуртки/захоплення, теперішнє або попереднє місце проживання/навчання, плани на майбутнє;

писати коротку біографію власну та інших людей; описувати простими реченнями себе та реальних чи уявних осіб;

писати записки/повідомлення в соціальних мережах, пов'язані з *власними* потребами, а *також* привітання, запрошення, оголошення;

писати короткий приватний лист з *метою* висловити вдячність комусь за щось чи повідомити у формі розповіді / опису свої враження і думки про осіб, факти, події;

підтримувати спілкування з другом у формі листування, зокрема через електронну пошту, смс-повідомлення, соціальні мережі;

передавати на письмі у формі коротких фраз або нотаток зміст почутого, прочитаного, побаченого;

обмінюватися короткою інформацією у простих щоденних ситуаціях, уживаючи на письмі елементарні граматичні структури із завченими фразами, сполуками з кількох слів та стійкими виразами;

коротко висловлювати власну думку, емоції та ставлення до людей чи подій; конструювати та записувати короткий текст (до 50 слів) відповідно до комунікативної мети (див. Каталог А та Каталог Б).

1.3.2. Типи текстів:

короткі записки / повідомлення з важливою інформацією;

коротка інформація про себе (ім'я, прізвище, країна походження, вік, уподобання);

коротка інформація про свою сім'ю, свій дім, населений пункт, рідну країну та країну проживання;

опис людей, місць, предметів, явищ, подій і видів діяльності;

підписи під візуальними матеріалами, наприклад, під фото людей, місць, зображеннями предметів повсякденного вжитку;

текст вітання зі святом і побажання на листівках;

короткі листи та смс-повідомлення, зокрема в соціальних мережах;

формуляр із особистими даними;

запис у книзі відвідувачів.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

розповідати про свої зацікавлення, досвід і плани, уживаючи ізольовані фрази й часто вживані вислови;

робити коротке, підготовлене, елементарне висловлювання на відому тему (див. Каталог Б);

усно описувати людей, місця, предмети, ознаки й дії; усно описувати навчання чи роботу, розпорядок дня, смаки та вподобання короткими і простими фразами на зразок списку;

створювати розповідь як просту послідовність подій;

коротко висловлювати власну думку про певну тему, елементарно її обґрунтовуючи.

1.4.1.2. Діалогічне мовлення:

1.4.1.2.1. Особа вміє:

установити контакт (привітатися і попрощатися, познайомитися, подякувати);

підтримувати контакт (запрошувати, пропонувати, просити вибачення); правильно реагувати на прості репліки співрозмовника за умови, що він готовий повторити чи переформулювати своє висловлювання;

брати участь у діалозі, виражати комунікативні наміри в межах мінімального набору мовленнєвих ситуацій (див. Каталог А), у яких треба обмінятися інформацією на відомі та звичні теми (див. Каталог Б);

ставити запитання і відповідати на них, обмінюватися думками й інформацією на відомі теми в повсякденних ситуаціях із передбачуваним змістом (див. Каталог Б);

вступати в діалог з метою отримання послуги в магазині, лікарні, на пошті, у громадському транспорті;

замовити послугу в ресторані, готелі, квитковій касі, таксі та скасувати замовлену послугу;

надавати й отримувати інформацію про кількість, розміри, ціни та уточнювати потрібну інформацію;

давати й отримувати вказівки щодо напрямку руху (маршруту);

застосовуючи клішовані вислови, попросити співрозмовника повторити слово чи фразу, коли чогось не розуміє;

добираючи прості мовні засоби, висловити, що їй подобається чи не подобається, як себе почуває;

здійснювати просту телефонну розмову.

1.4.2. Типи текстів:

простий діалог у межах мінімального переліку мовленнєвих ситуацій (див. Каталог А та Каталог Б);

коротка і проста розповідь про себе, свою сім'ю, хобі, навчання чи роботу, свій дім, своє місто й рідну країну, свої зацікавлення, смаки і вподобання, розпорядок дня, досвід і плани;

елементарний опис людей, місць, предметів; усна інструкція щодо рецепту приготування страви, маршруту додому чи готелю;

відтворення історії як короткої послідовності простих фраз на зразок списку;

коротке і просте аргументоване повідомлення на відому та звичну тему (див. Каталог Б).

1.5. Комунікативні ролі (для усіх видів мовленнєвої діяльності початкового рівня другого ступеня (A2):

учитель / учителька;

гість / гостя;

друг / подруга;

знайомий / знайома;

клієнт / клієнтка;

незнайомець / незнайомка;

однокласник / однокласниця;

пасажир / пасажирка;

пацієнт / пацієнтка;

покупець / покупчиня;

працівник / працівниця;

співрозмовник / співрозмовниця;

тренер / тренерка;

турист / туристка;

учень / учениця;

член сім'ї, родич / родичка.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів.

Привернути увагу / установити контакт: *Перепрошую, ви не підкажете...? Вибачте, пане / пані, чи можу я запитати?*

Відрекомендувати себе або інших: *Дозвольте відрекомендуватися. Будьмо знайомі, це мій однокласник.*

Привітатися: *Доброго ранку! Доброго дня! Радий вас бачити.*

Попрощатися: *До побачення. На все добре! До зустрічі на тренуванні! До завтра! До понеділка.*

Подякувати: *Щиро дякую за допомогу. Спасибі за пораду.*

Попросити вибачення: *Вибачте, я не хотів вас перервати. Пробачте мені за запізнення. Перепрошую, це моя помилка.*

Привітати зі святом: *Вітаю з днем народження! З Різдом Христовим! З Новим роком! Вітаю з успішним складанням іспитів!*

Ставити запитання для уточнення: *Хто цей спікер? Який факультет ти обрав для вступу? Яка твоя рідна мова? Де розташована бібліотека / молодіжний центр?*

Відповідати на запитання: *Це моя подруга, вона волонтерка. Моя рідна мова — українська. Спортивний майданчик розташований біля парку. Я вільно розмовляю українською мовою.*

Просити надати інформацію: *Скажіть, будь ласка, о котрій годині починається лекція? Покажіть, будь ласка, де цей кабінет.*

Підтвердити / заперечити: *Так, це підручник з історії. Ні, це не чернетка, це мій конспект.*

Висловити вподобання: *Мені подобається сучасна література. Мені не подобається марнувати час. Я люблю програмування. Я не люблю конфліктів.*

Виразити впевненість / сумнів: *Я впевнений у своїх знаннях. Я не впевнена, що встигну до вечора. Я сумніваюся щодо цієї відповіді. Це очевидно. Звичайно, я знаю цей матеріал. Мабуть, це наш автобус.*

Висловити можливість: *Можливо, ми підемо в кіно. Це може бути цікавим проектом.*

Прохання про дію: *Напишіть, будь ласка, тези виступу. Прочитайте правило в підручнику.*

Заборона / Заклик: *Не палити в громадських місцях! Не користуйтеся телефонами під час тестування!*

Запросити / Пропонувати: *Запрошую тебе на виставку сучасного мистецтва. Пропоную випити чаю після уроків.*

Ідентифікувати предмети / осіб: *Це мій ноутбук для навчання. Це викладач Київського національного університету.*

Давати визначення: *Програміст створює корисні додатки. Еколог дбає про довкілля.*

Виражати надію: *Я сподіваюся, що ми переможемо і в країні пануватиме мир.*

Виражати належність: *Це мій молодший брат. Це її рюкзак. Це книга мого вчителя.*

Виражати просторові значення: *Кросівки стоять під ліжком; картина висить над столом; зустрінемося перед школою; зупинка біля метро.*

Виражати часові поняття: *Це було давно; я нещодавно прочитав цю статтю; бігти швидко; говорити повільно; зробити роботу позавчора; зустрітися післязавтра.*

Виражати причиново-наслідкові зв'язки: *Я не буду переглядати цей фільм, бо вже бачив його. Я не прийшов на зустріч, тому що хворів.*

3. Каталог Б. Тематичний каталог

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, вік, дата і місце народження;
 національність, країна і рідна мова;
 зовнішність, одяг;
 основні риси характеру;
 сім'я і члени сім'ї;
 статус інших людей з оточення (сусід / сусідка, директор та ін.);
 контакти з іншими людьми (зустріч, листування).

3.2. Дім, помешкання:

тип житла (квартира, приватний будинок);
 частини будинку і назви приміщень;
 меблі і предмети інтер'єру;
 винайняти житло (хостел або кімнату).

3.3. Щоденне життя, побут:

типові щоденні заняття;

предмети повсякденного вжитку;
окреслення часу (пори року, місяців, днів тижня, годин і хвилин).

3.4. Дозвілля, відпочинок:
способи проведення вільного часу;
хобі та зацікавлення;
види спорту, спортивних споруд і спортивне спорядження;
преса, інтернет, соціальні мережі.

3.5. Середовище перебування (місто чи село):
громадський транспорт;
туристичні принади (цікаві місця й культурні пам'ятки);
напрямок руху (прямо, ліворуч, праворуч).

3.6. Подорожі:
вокзал, автовокзал, аеропорт (летовище);
основні дії на позначення руху: *іти* – *ходити*, *їхати* – *їздити*, *летіти* – *літати*;
частини світу.

3.7. Навчання:
основні канцелярські товари;
дії, пов'язані зі здобуттям знань (вчити, вивчати, вчитися);
навчальні дисципліни.

3.8. Робота:
найпоширеніші професії і види занять;
місця роботи;
час роботи, вихідні дні;
Бюджет.

3.9. Купівля:
магазини і ринки;
споживчі товари (овочі, фрукти, м'ясо, молочні продукти, хліб, яйця);
засоби гігієни (мило, шампунь, зубна паста);
одиниці ваги й об'єму;

Гроші.

3.10. Їжа і напої:

страви;

напої;

посуд і столові прибори;

заклади харчування;

способи приготування їжі.

3.11. Послуги:

банк;

пошта;

бібліотека;

спортзал, басейн;

таксі.

3.12. Здоров'я й особиста гігієна:

частини тіла;

особиста гігієна;

самопочуття;

хвороби й нездужання;

візит до лікаря;

Аптека.

3.13. Природне середовище:

погода;

деякі види рослин;

деякі види свійських тварин;

природні об'єкти (ліс, озеро, річка, гори, море).

3.14. Традиції та свята:

Випускний вечір, день народження, державні свята;

побажання і подарунки.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вміє розпізнавати й використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах комунікативних потреб, зазначених у тематичному каталозі рівня А2. Обсяг граматичних умінь рівня А2 охоплює всі аспекти, що перелічені на рівні А1, але з розширенням лексичного матеріалу, зростанням діапазону синтаксичних структур та ситуацій комунікації.

4.1. Фонетика. Орфоепія.

4.1.1. Голосні та приголосні звуки:

чергування голосних [i] – [o], [i] – [e]: *ніс – носа, річ – речі;*

чергування приголосних [k] – [ц'], [x] – [с'], [r] – [з']: *рука – у руці, жінка – жінці, поверх – на поверсі, нога – на нозі;*

чергування приголосних [d] – [дж], [s] – [ш]: *ходить – ходжу, сидіти – сиджу, носити – ношу.*

4.1.2. Наголос:

подвійний: *пóмилка – помі́лка, за́вжди – завжді́;*

для розрізнення слів: *замóк (Не можу відімкнути замóк) – за́мок (Їду на екскурсію до за́мку);*

для розрізнення форм: *ру́ки (називний відмінок множини: мої ру́ки) – руки́ (родовий відмінок однини: моєї руки́).*

4.1.3. Засоби милозвучності української мови:

уживання прийменників **у, в**: *жив у Варшаві, була в Україні;*

уживання сполучників **і, й**: *Нью-Йорк і Київ, Полтава й Одеса;*

уживання прийменника **з** і його варіантів **зі, із**: *з аудиторії, зі студії, із Сингапуру.*

4.1.4. Інтонація (розповідна, питальна, оклична).

4.2. Морфологія.

4.2.1. Утворення та вживання відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.2.1.1. Іменник:

іменники чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *батько,*

магазин, студент, сусід, чоловік, Львів, Миргород, Мирон;

іменники чоловічого роду з основою на м'який приголосний: *водій, дідусь, коваль, музей, Андрій, Олесь;*

іменники чоловічого роду м'якої групи на **-ар**: *аптекарь, лікар, секретар;*

іменники чоловічого роду мішаної групи на **-ж, -ч, -ш, -щ**: *вантаж, вчитель, товариш, дощ;*

іменники жіночого роду з основою на твердий приголосний (закінчення **-а**): *газета, донька, кімната, Ганна, Олена;*

іменники жіночого роду з основою на м'який приголосний: *бабуся, доля, доня, Оля, Маруся;*

іменники жіночого роду на **-ія**: *авдиторія, компанія, Вікторія, Італія, Марія;*

іменники середнього роду із закінченням **-о**: *вікно, вухо, залізо, око;*
іменники середнього роду із закінченням **-е**: *місце, поле, серце;*

іменники середнього роду із закінченням **-а** (графічно **-я**): *життя, здоров'я, обличчя.*

4.2.1.2. Прикметник:

прикметники чоловічого роду із закінченням **-ий**: *високий, дешевий, український;*

прикметники жіночого роду із закінченням **-а**: *висока, дешева, українська;*

прикметники середнього роду із закінченням **-е**: *високе, дешеве, українське;*

прикметники чоловічого роду із закінченням **-ій**: *домашній, осінній, синій;*

прикметники жіночого роду із закінченням **-я**: *домашня, осіння, синя;*

прикметники середнього роду із закінченням **-є**: *домашнє, осіннє, синє;*

прикметники у формі множини: *високі, дешеві, домашні, осінні, сині, українські.*

4.2.1.3. Числівник:

відмінково-родові форми порядкових числівників із закінченнями **-ий, -а, -е**: *десятий, десятого; десята, десятої; десяте, десятого;*

відмінково-родові форми порядкових числівників із закінченнями **-ій, -я, -є**: *третій, третього; третя, третьої; третє, третього;*

відмінково-родові форми кількісного числівника **один**: *один, одного, одному, одним, на одному (однім); одна, одної, одній, одною, на одній.*

4.2.1.4. Займенник:

особові займенники: *я (мене, мені, мною...), ти (тебе, тобі, тобою...), він, воно (його, йому, ним...), вона (її, їй, нею...), ми (нас, нам, нами...), ви (вас, вам, вами...), вони (їх, їм, ними...);*

присвійні займенники чоловічого і середнього роду: *мій, моє (мого, моєму, моїм...), твій, твоє (твого, твоєму, твоїм...), наш, наше (нашого, нашому, нашим...), ваш, ваше (вашого, вашому, вашим...), їхній, їхнє (їхнього, їхньому, їхнім...);*

присвійні займенники жіночого роду: *моя (моєї, моїй, моєю...), твоя (твоєї, твоєї, твоєю...), наша (нашої, нашій, нашою...), ваша (вашої, вашій, вашою...), їхня (їхньої, їхній, їхньою...).*

4.2.2. Уживання відмінкових форм іменників в однині та множині:

4.2.2.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: *Директор підписав диплом. Лікар оглядає пацієнта;*
 ідентифікація особи чи предмета: *Його звали Петро Мар'янович. Це місто називають Львів;*

об'єкт зацікавлення: *Мені подобається Ігор. Дітям сподобалася екскурсія.*

4.2.2.2. Родовий відмінок:

4.2.2.2.1. Без прийменника:

час і дата дії, події, явища: *Наступної середи буде цікава екскурсія. Я народився десятого березня. Екскурсія буде вісімнадцятого жовтня;*

об'єкт дії під час заперечення: *Не вивчив вірша. Не побачив друзів;*

позначення кількості та міри в поєднанні з кількісними числівниками: *Ми маємо вісімдесят гривень. Треба їсти багато фруктів.*

4.2.2.2.2. Із прийменниками:

з, із, зі (вихідний пункт руху – звідки?): *Вони приїхали з Об'єднаних Арабських Еміратів;*

з, із, зі (відношення до матеріалу): *Скуштуйте салат із крабів. Компот зі свіжих фруктів;*

з, із, зі (початок дії): *Вона працює з дев'ятої години;*

до (кінцевий пункт руху): *Треба дістатися до зупинки;*

для (призначення предмета, мета діяльності): *Заняття спортом корисні для здоров'я;*

біля, навпроти (місце): *Автобус зупиняється біля театру. Навпроти школи є парк.*

4.2.2.3. Давальний відмінок:

особа або предмет, для яких (на користь чи на шкоду) відбувається дія: *Подарувати книжку **друзові**. Повідомити класу про зміни в розкладі;*
суб'єкт кількісної вікової ознаки: *Дідусеві вісімдесят років. Києву понад півтори тисячі років.*

4.2.2.4. Знахідний відмінок:

4.2.2.4.1. Без прийменника (прямий об'єкт дії): *Віра читає **роман**. Туристи перекладають **слова**.*

4.2.2.4.2. Із прийменниками:

в, у, на (кінцевий пункт руху суб'єкта): *Діти їдуть в **Одесу**. Ми зайшли в **кімнату**. Туристи піднялися на **гору**;*

у (в) (початок дії): ***У четвер** починає роботу книжковий форум;*

про (для вираження об'єктних відношень): *Думати **про майбутнє**.*

4.2.2.5. Орудний відмінок:

4.2.2.5.1. Без прийменника:

характеристика особи за професією чи статусом: *Олег буде **програмувальником**. Микола хоче стати **вчителем**. Він працював **менеджером**. Вона мріє стати **громадянкою** України;*

знаряддя і засіб дії: *Студент пише **новою ручкою**. Діти люблять малювати **олівцями**;*

об'єкт дії і стану: *Ми захоплюємося **сучасною музикою**. Вчимося розмовляти **українською мовою**.*

4.2.2.5.2. Із прийменниками:

з, із, зі (спільність дії): *Дмитро розмовляє з **Оленою**. Письменник говорив зі **школярами**;*

з, із, зі (ознака предмета): *Люблю чай із **лимоном**;*

над, під, перед, за, між (простір, шлях руху об'єкта): *Туристи зупинилися **перед пам'ятником**. **Над столом** висить нова лампа. **Між горами** тече річка;*

між (об'єктні відношення): ***Між друзями** немає таємниць;*

перед (час дії): ***Перед обідом** треба мити руки.*

4.2.2.6. Місцевий відмінок:

у, в, на (місце перебування особи чи предмета): *Друг тренується у спортивному залі. Сумка лежить на столі;*

у, в (час): *Марія народилася у травні. Ми познайомилися у дві тисячі чотирнадцятому році;*

по (шлях руху): *Кішка бігає по кімнаті;*

у, в (ознака особи чи предмета): *Хлопець у червоному светрі. Фото в гарній рамці.*

4.2.2.7. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Пане Юрію, повторіть, будь ласка. Пані директор, дозвольте зайти. Бабусю, сідайте, будь ласка;*

адресат мовлення – потенційний суб'єкт стану: *Оленко, будь щасливою!*

4.2.3. Особові форми дієслова (дієвідмінювання):

4.2.3.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі: *мріяти (мрію, мрієш, мріє, мріємо, мрієте, мріють);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі: *казати (кажу, кажеш, каже, кажемо, кажете, кажуть), іти (іду, ідеш, іде, ідемо, ідете, ідуть), їхати (їду, їдеш, їде, їдемо, їдете, їдуть);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі: *кричати (кричу, кричиш, кричить, кричимо, кричите, кричать), ходити (ходжу, ходиш, ходить, ходимо, ходите, ходять), їздити (їжджу, їдши, їдить, їздимо, їздите, їздять);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі: *пити (п'ю, п'єш, п'є, п'ємо, п'єте, п'ють);*

дієвідмінювання в теперішньому часі дієслова боротися: *борюся, борешся, бореться, боремося, боретесь, борються;*

утворення форм минулого часу дієслів: *мріяти (мріяв, мріяла, мріяло, мріяли), боротися (боровся, боролася, боролося, боролися);*

утворення складеної форми майбутнього часу дієслів недоконаного виду: *буду боротися, будеш пити, буде кричати, будемо мріяти;*

майбутній час дієслів доконаного виду: *скажу, закричите, поборють.*

4.2.3.2. Наказовий спосіб:

форми 2-ї і 3-ї особи однини і множини наказового способу деяких дієслів: *мріяти* (*мрій, мрійте, хай / нехай мріє, хай / нехай мріють*), *казати* (*кажи, кажіть, хай / нехай каже, хай / нехай кажуть*), *боротися* (*борися, боріться, хай / нехай бореться, хай / нехай борються*).

4.3. Словотвір.

4.3.1. Ступені порівняння якісних прикметників:

проста форма вищого ступеня: *солодший, важливіший*;

проста форма найвищого ступеня: *найсолодший, найважливіший*;

складена форма вищого ступеня: *більш солодкий, менш кислий, більш важливий, менш важливий*;

складена форма найвищого ступеня порівняння: *найбільш солодкий, найменш кислий, найбільш важливий, найменш важливий*;

суплетивні форми: *великий – більший, найбільший; малий – менший, найменший*.

4.3.2. Видові пари дієслів: *робити – зробити, ділити – поділити, писати – написати, виходити – вийти, забувати – забути*.

4.4. Синтаксис.

4.4.1. Просте речення:

4.4.1.1. Розповідне речення:

стверджувальне речення: *Учень відповідає*; заперечне речення: *Учениця не відповідає*.

4.4.1.2. Питальне речення:

просте питальне інтонаційне речення: *Ви прочитали цей текст?*;

просте питальне загальне речення: *Чи ви прочитали цей текст? Чи тут зупинка автобуса?*;

питальне речення з питальним словом, інформативні, спеціальні запитання *де?, звідки?, куди?, з ким?, про кого?: Де ви були вчора ввечері? Кому ви телефонуєте?*;

загальні запитання: *Хто це? Що це?*

4.4.1.3. Спонукальне речення (вираження розпорядження, прохання, поради, пропозиції): *Дайте, будь ласка, два квитки*.

4.4.2. Складне речення:

складносурядні речення зі сполучниками **і (й), та** (зі значенням **і**) між його частинами: *У січні минулого року було дуже холодно і часто дув сильний вітер;*

складносурядні речення з протиставними відношеннями між його частинами (сполучник **але**): *Ми телефонували додому, але ніхто не відповів;*

складнопідрядні речення зі сполучними словами **де, куди, звідки**: *Ви не знаєте, де мій словник? Наші батьки знають, куди ми їдемо;*

складнопідрядні речення зі сполучником **що**: *Учитель сказав, що я маю багато працювати. Я знаю, що ми зробили це правильно;*

складнопідрядні речення зі сполучниками **тому що, бо**: *Віктор не був на уроці, тому що він захворів. Він став відомим спортсменом, бо наполегливо тренувався;*

складнопідрядні речення зі сполучником **щоб** для вираження мети певної дії суб'єкта: *Ми вчимо українську мову, щоб розмовляти з друзями.*

4.5. Стилїстика.

4.5.1. Стилїстичні засоби лексики:

антонїми: *тут – там, весело – сумно, високий – низький, говорити – мовчати, дорогий – дешевий;*

синонїми: *водій, шофер; сум, жаль; казати, говорити, розповідати;*

епїтети: *веселі птахи, золоті руки, висока оцїнка;*

метафори: *прийшла осїнь, місто спить.*

4.5.2. Стилїстичні засоби синтаксису:

звертання: *Олено Петрівно, Ви успішно виступили на конференцїї.*

III. Середній рівень першого ступеня (B1)

Середній рівень першого ступеня (B1) засвідчує основне ознайомлення зі структурою української мови, переважне розуміння системних зв'язків та здатність до тематично широкого спілкування в повсякденних ситуаціях і в межах тем за вибором в умовах комунікації з елементами непередбачуваності. Лексичний запас мовця має становити - 2500-3200 слів. Рекомендований обсяг текстів для читання варіюється від 200-250 слів. Обсяг письмових робіт (продукування власних текстів) становить до 200 слів.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання

1.1.1. Загальний перелік умінь.

1.1.1.1. Особа розуміє:

основний зміст чіткого нормативного висловлювання на відомі теми у межах щоденного життя, навчання тощо;

основний зміст багатьох відео- та аудіопрограм про актуальні події або теми особистих інтересів, якщо мовлення чітке й не надто швидке;

тему, комунікативні наміри висловлювання (див. Каталог А), основну думку розмови, дискусії чи презентації (загальне розуміння), якщо вони сформульовані літературною мовою;

мовлення вчителя, експерта або спікера (чітке, послідовне, логічне, яке відповідає нормам сучасної літературної вимови).

1.1.1.2. Особа виокремлює:

конкретні відомості, що містяться в усному висловлюванні з чіткою структурою (вибіркове розуміння);

основну та додаткову інформацію, а також деталі в кожній частині повідомлення (детальне розуміння);

інформацію, передану в нормальному темпі, у хороших (але не ідеальних) умовах, зі стандартною вимовою та інтонацією.

1.1.2. Типи текстів

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

1.1.2.1.1. Фрагменти текстів, які актуальні для підлітків: блоги, популярна література.

1.1.2.1.2. Фрагменти неадаптованого художнього тексту (есеї, оповідання, пісня).

1.1.2.1.3. Тексти розмовного стилю:

аргументовані висловлювання, наприклад обґрунтування власної думки, висвітлення подій, порівняння людей і подій;
 детальні вказівки (як іти з однієї точки в іншу);
 детальні розповіді (історія, новини, події, факти, мрії, анекдот).

1.1.2.1.4. Публіцистичні тексти:

інструкції та правила щодо орієнтування на місцевості, зокрема інформація з навігаційних систем; презентації, виступи на відому тему;
 відеоролики, супроводжувані текстом (прогноз погоди, реклама);
 репортажі та документальні фільми; короткі уривки теле- і радіопрограм, пов'язаних із повсякденним життям та інтересами підлітків;
 інтерв'ю про відомі теми чи поодинокі випадки.

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:

короткі діалоги з повсякденного життя, наприклад розмова по телефону, голосові повідомлення у групових чатах, розмови у відеозв'язку;
 фрагменти полілогів, наприклад просте обговорення на побутові чи актуальні теми;
 розмови складної структури (суперечки, емоційні діалоги, полілоги тощо) з інформацією про конкретні факти чи деталі подій (див. Каталог А і Каталог Б);
 нескладні обговорення у звичайних офіційних і неофіційних ситуаціях;
 дискусії та суперечки на відомі теми зі щоденного життя;
 дискусії за круглим столом (за умови чіткої вимови і доброї акустики).

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь.

1.2.1.1. Особа розуміє:

основний зміст, тему та комунікативну мету неадаптованих описових та оповідних художніх і нехудожніх текстів (див. Каталог А та Каталог Б), зокрема опис подій, почуттів та побажань у приватних листах (обсяг тексту до 600 слів);
 деталі тексту, окремі факти та зв'язок між ними, зокрема в інструкції щодо користування побутовою технікою, цифровими пристроями та застосунками, предметами побуту тощо;

лінійну послідовність викладу інформації в тексті про явища, пов'язані зі сферою зацікавлень.

1.2.1.2. Особа вміє:

- тлумачити комунікативний намір автора тексту і зроблені висновки;
- знаходити основну інформацію в таких повсякденних текстах, як листи / повідомлення, дописи в медіаресурсах та короткі офіційні документи;
- добирати інформацію відповідно до мети у великих за обсягом текстах (400-600 слів);
- викладати головні тези на основі інформації, отриманої в текстах науково-популярного чи навчального змісту із лінійною структурою на відомі теми про відомі предмети;
- визначати основну думку, аргументи, приклади, висновки в текстах-міркуваннях.

1.2.2. Типи текстів.

- написи в громадських місцях, що містять інформацію про об'єкт; оголошення про подію в межах певної теми (див. Каталог Б);
- короткі оригінальні тексти / медіатексти, пов'язані з приватною, громадською та освітньою сферами життя (див. Каталог Б), зокрема біографія, статті, рекламні тексти;
- меню й рецепти, інструкції щодо користування побутовою технікою, цифровими пристроями та застосунками, технічним обладнанням, предметами побуту тощо;
- інфографіка, плакати;
- уривки оригінальних прозових художніх текстів описового та розповідного типу, зокрема уривки новел, оповідань, повістей, щоденникові записи; інтерв'ю;
- листівки, короткі приватні листи;
- електронні листи, смс-повідомлення.

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь.

1.3.1.1. Особа вміє:

- писати тексти на загальні теми та теми в межах своїх зацікавлень;
- скорочено записувати основну інформацію з аудіо- чи відеоматеріалів та виступів за умови, що тема відома, а мовлення виразне, відповідає нормам літературної вимови;
- створювати з коротких простих елементів складне за структурою висловлювання для вираження відношень причини, часу, місця;
- писати відгук про нові та незвичайні речі в межах своїх зацікавлень;
- писати особисті листи та висловлювати думки на абстрактні теми або на теми культури (музика, фільми, святкування, традиції тощо);

заповнювати формуляр чи бланк, наприклад, на пошті, у банку, у поліклініці, в офісі;

писати записки з інформацією про невідкладні потреби друзям, службовцям, учителям та іншим особам;

описати подію, очевидцями або учасниками якої були;

писати переказ добре відомої або нової інформації;

писати листи та типові документи (заява, резюме, автобіографія, пояснювальна записка, анкета, мотиваційний лист, звіт).

1.3.2. Типи текстів.

Докладна розповідь про себе, свою сім'ю, захоплення, навчання чи роботу, свій дім, населений пункт, рідну країну, країну проживання, зацікавлення, смаки і вподобання, розпорядок дня, досвід і плани;

докладний опис людей, місць, предметів, подій та явищ;

коротка інструкція;

короткий опис прочитаної книжки, статті або переглянутого фільму з коротким коментарем;

короткий, доповнений власними враженнями, опис події, учасниками або очевидцями якої були;

тези виступу на конкретну тему (див. Каталог Б) зі стислим обґрунтуванням і висновками.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь.

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

зв'язними реченнями висловлювати власну думку і погляди з тем, що стосуються її діяльності, сфер зацікавлень, досвіду і планів (див. Каталог А та Каталог Б);

увічливо висловлювати власні переконання, погляди, згоду чи незгоду з думками інших;

стисло пояснювати власні думки, плани, діяльність; описувати людей, місця, предмети, події та дії;

формулювати власні вказівки (інструкції) про те, як щось зробити;

характеризувати осіб чи події, висловлюючи власні враження;

висловлювати власні почуття (подив, радість, сум) і ставлення (зацікавлення, байдужість) до фактів, подій, дійових осіб і їхніх учинків;

переповідати сюжет книжки, фільму або статті, медіатексту, робити короткий коментар;

описувати власні мрії, надії та прагнення;

зв'язно викладати події в лінійній послідовності в усіх часо-видових формах і розповідати деталі непередбачуваних подій, наприклад, нещасного випадку;

висловлювати власну думку щодо теми розмови (див. Каталог Б), обґрунтовувати її (аргументація з елементами оцінки) і робити висновки.

1.4.1.2. Діалогічне і полілогічне мовлення:

1.4.1.2.1. Особа вміє:

безпосередньо вступати в розмову на загальновідомі теми або теми, пов'язані з приватною, публічною та освітньою сферами життя, наприклад, про сім'ю, хобі, навчання, подорожі, новини (див. Каталог Б);

упоратися з менш звичними ситуаціями в магазинах, у перукарні, кафе або ресторані, наприклад, повернення неякісного товару чи усне висловлення скарги;

залагоджувати більшість ситуацій, які виникають під час подорожі, наприклад, запитати у водія, інформаційному бюро або інших пасажирів, де вийти, забронювати місце в гуртожитку, запланувати екскурсію, сконтактувати з органами влади (поліція, консульство) під час перебування за кордоном;

отримувати, передавати й уточнювати просту фактичну інформацію, яка іноді потребує повторення окремих слів і фраз;

попросити про докладні інструкції, а також сформулювати власні вказівки щодо послідовності певних дій;

порівнювати і зіставляти альтернативи, обговорюючи, що робити, куди піти, кого або що обрати і т. Ін.;

попросити інших висловитися щодо подальшого плану дій;

підтримувати розмову або дискусію, проте іноді відчуває труднощі, коли намагається точно сформулювати те, що хоче сказати;

брати участь у звичайній формальній дискусії на відомі теми, коли відбувається обмін фактичною інформацією, дають вказівки або обговорюють розв'язання практичних проблем.

1.4.2. Типи текстів.

1.4.2.1. Монологічне мовлення:

докладна розповідь про себе, свою сім'ю, своє хобі, навчання чи роботу, свій дім, своє місто й рідну країну, свої зацікавлення, смаки і вподобання, розпорядок дня, досвід і плани;

докладний опис людей, місць, предметів, подій та дій;
 інструкція, як щось зробити (рецепт приготування страви, маршрут додому, до школи чи до готелю);
 повідомлення про прочитану книжку чи статтю або переглянутий фільм із коротким коментарем;
 розповідь у лінійній послідовності про подію чи непередбачувану ситуацію, учасником або очевидцем якої був мовець;
 характеристика осіб чи подій та висловлення власних вражень про подію;
 підготовлений виступ на конкретну тему (див. Каталог Б) зі стислим обґрунтуванням (аргументація з елементами оцінки) і висновком;
 компліменти.

1.4.2.2. Діалогічне та полілогічне мовлення:

діалог та полілог у менш звичних ситуаціях із мінімального переліку тем (див. Каталог А та Каталог Б);
 телефонна розмова.

1.5. Комунікативні ролі (для всіх видів мовленнєвої діяльності середнього рівня першого ступеня В1)

блогер / блогерка;
 волонтер / волонтерка;
 учитель / учителька;
 викладач / викладачка;
 гість / гостя;
 глядач / глядачка;
 друг / подруга;
 замовник / замовниця;
 знайомий / знайома;
 клієнт / клієнтка;
 незнайомиць / незнайомка;
 однокласник / однокласниця;
 пасажир / пасажирка;
 пацієнт / пацієнтка;
 покупець / покупчиня;
 продавець / продавчиня;
 свідок події / свідка події,
 слухач / слухачка;
 співрозмовник / співрозмовниця;
 спортсмен / спортсменка;
 студент / студентка;
 турист / туристка;

тренер / тренерка;
 уболівальник / уболівальниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії;
 учасник / учасниця інтерв'ю, репортажу;
 учень / учениця;
 читач / читачка;
 член сім'ї, родич / родичка.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути увагу, установити контакт;
 відрекомендувати себе або інших;
 привітатися;
 попрощатися;
 подякувати: *Вельми вдячний за увагу;*
 попросити вибачення;
 привітати: *З днем народження! Вітаю із завершенням школи!*;
 побажати: *Нехай твоє (Ваше) життя буде багате на радісні події;*
 зробити комплімент: *У тебе чудовий стиль. Ти неперевершений спеціаліст;*
 ставити запитання й відповідати на них;
 просити надати інформацію: *Скажіть (Скажи), будь ласка. Покажіть (Покажи), будь ласка;*
 підтвердити інформацію / заперечити її: *Так, це книга. Ні, це не зошит, це – ручка;*
 висловити свої вподобання: *Мені подобається. Мені не подобається. Я люблю. Я не люблю. Я віддаю перевагу;*
 висловити прохання / спонукання робити щось: *Ходімо дивитися фільм. Натисни вправу в зошиті;*
 заборонити робити щось / закликати не робити чогось: *Не смій тут смітити! Не торкатися! Високий струм!;*
 виражати впевненість / невпевненість;
 висловлювати можливість / неможливість;
 виражати припущення / гіпотезу: *Припускаю, що... Нехай $x = 10$, тоді...;*
 виражати потребу: *Мені треба / необхідно / потрібно вчитися;*
 обґрунтовувати твердження, аргументувати свою думку;
 установлювати мету, призначення: *Він вчиться у Дніпровському ліцеї математики, щоб у майбутньому стати дизайнером ігор. Шампунь для сухого волосся;*
 запрошувати: *Чи не бажаєш разом зі мною сходити в кіно чи повечеряти? Буду радий, якщо ти зможеш долучитися до мене;*
 розпочинати, підтримувати, закінчувати розмову, вступати в неї, контролювати перебіг розмови, перепитувати інформацію: *Поговорімо про*

ситуацію у світі. Хто може почати? Повторіть ще раз дати. А можна я додам до вашої позиції свої міркування? Чи всі висловили свої думки?;

виражати свої думки й переконання: Я думаю / вважаю / переконаний, що ...;

порадити чи відмовити робити щось: Рекомендую почати з простого матеріалу. Хочу порадити не робити цього. Проконсультуйтеся в юриста;

ідентифікувати осіб / предмети / процеси / події: Олексій Міхно – вчитель Київського ліцею. Ось потрібна лабораторія. Це доба Відродження;

давати визначення: Лікар – це спеціаліст, який лікує людей;

виражати надію, турботу і занепокоєння: Сподіваюся, що в тебе все гаразд. Бережи себе. Що сталося? Будь обережний;

висловлювати радість, печаль, смуток і співчуття: Який я радий! Мені сумно.

Дуже шкода. Співчуваю;

виражати задоволення і незадоволення: Я (не)задоволений такою роботою;

висловлювати байдужість: Мені байдуже. Мені все одно. Це мене не турбує;

висловлювати розчарування: Дуже прикро, але нічого не вдалося;

виражати належність / членство: Це книга мого брата. Він член Пласту;

виражати просторові значення місця і напрямку: з-під килима, вгорі, внизу, на північному сході, їхати на захід;

виражати часові поняття: через два тижні, упродовж року, минулого місяця, торік;

виражати причиново-наслідкові значення: Через погану погоду ми не пішли у парк. Унаслідок повені постраждали довколишні села. Усупереч думці більшості він довів свою гіпотезу;

виражати умову й наслідок: Якщо працюватимеш, матимеш кращі результати;

виражати зв'язки між частинами тексту чи висловлюваннями інших, покликатися на чийсь думку: По-перше. По-друге. Як казав Григорій Сковорода, з усіх утрат втрата часу найбільша;

порівнювати об'єкти: Цей будинок вищий, ніж той. Вона вища за брата. Ми більше вчилися від них;

запитувати про згоду й відмову: Ти (не)погоджуєшся зі мною? Ти (не)згоден / (не)згодна? Ти за чи проти?;

подавати, приймати й відхиляти пропозиції: Пропоную піти на концерт. На жаль, не можу сьогодні. А я залюбки піду з вами;

обіцяти зробити щось: Обіцяю завтра відповісти на Ваш запит;

виражати характеристики / властивості / стан предметів, осіб, процесів.

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, сімейний стан, вік, дата і місце народження;

національність, країна і знання мов;
освіта;
хобі, інтереси, зацікавлення дитини і підлітка, (моя майбутня) професія і рід
занять;
зовнішність, одяг, мода;
риса характеру;
сім'я, члени сім'ї, родичі;
родинні стосунки; контакти з іншими людьми (зустріч, листування).

3.2. Дім, помешкання:

тип і величина помешкання (двокімнатна квартира, приватний будинок);
частини будинку (поверх, фое, коридор, балкон, горище, дах);
кімнати в будинку відповідно до функційного призначення;
меблі і предмети інтер'єру та декору;
бронювання кімнати в гуртожитку;
винаймання кімнати, квартири або будинку; оплата за помешкання (оренда,
комунальні платежі).

3.3. Щоденне життя, побут:

типові щоденні заняття;
предмети повсякденного вжитку;
окреслення часу (пори року, місяці, дні тижня, години і хвилини);
умови і стиль життя;
перукарські послуги та косметичні процедури.

3.4. Дозвілля, відпочинок:

способи проведення вільного часу;
хобі та зацікавлення;
види спорту і спортивних споруд (стадіон, басейн, корт, ковзанка);
преса, радіо, телебачення, інтернет; музеї, картинні галереї та виставкові
зали;
театр, кінотеатр, філармонія;
Фестиваль.

3.5. Подорожі:

громадський транспорт;
засоби пересування;
залізничний вокзал;
автовокзал;
аеропорт;
поїздка у громадському транспорті чи таксі, поїздом чи літаком;

канікули й відпочинок (бронювання і винаймання житла);
туристичні принади (цікаві місця й об'єкти); перетин кордону, митниця.

3.6. Суспільні відносини:

суспільні проблеми;
війна і мир;
суспільно-політичні події.

3.7. Здоров'я й особиста гігієна:

частини тіла;
особиста гігієна;
самопочуття;
хвороби й нездужання;
візит до лікаря;
аптека.

3.8. Освіта:

основні канцелярські товари;
навчальні дисципліни;
заклади освіти та приміщення закладу освіти (кабінет, лабораторія,
бібліотека, їдальня, спортивна зала, актовa зала, кабінет директора,
приймальня); організація освітнього процесу (урок, лабораторна,
практична, контрольна робота, семінар, консультація, курс, семестр).

3.9. Робота:

офіційне працевлаштування та робота за контрактом;
робочий час (початок і кінець робочого дня, обідня перерва) і час на
відпочинок;
відпустка;
вихідні дні;
оплата праці (зарплатня).

3.10. Купівля:

магазини і ринки;
супермаркети і торгівельні центри, споживчі товари;
засоби гігієни;
промислові товари;
одиниці ваги й об'єму (кілограми, грами, літри);
гроші;
форми оплати (готівка, кредитна картка, безконтактна оплата).

3.11. Ресторан, кафе:

їдальня, страви;
напої;
посуд і столові прибори;
заклади харчування;
смакові вподобання.

3.12. Послуги:

банк;
пошта;
бібліотека;
спортзал, басейн;
перукарня.

3.13. Місця:

тип і розташування місцевості;
місця проведення вільного часу;
інституції та громадські місця;
пам'ятки культури і пам'ятники;
туристичні принади.

3.14. Природне середовище:

погода, пори року, клімат;
рослинний світ;
деякі види свійських тварин, дикі тварини;
природні об'єкти (ліс, озеро, річка, гори, море).

3.15. Традиції, звичаї, свята:

державні й релігійні свята;
день народження, весілля;
побажання і подарунки;
українські звичаї і традиції;
звичаї і традиції країни перебування.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вміє розпізнавати та використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах комунікативних потреб, зазначених у тематичному каталозі рівня В1. Обсяг граматичних умінь рівня В1 охоплює всі аспекти, що визначені для рівнів А1, А2, але з розширенням

лексичного матеріалу, зростанням діапазону синтаксичних структур та ситуацій комунікації.

4.1. Фонетика. Орфоепія. Графіка.

4.1.1. Повторення. Наголос. Засоби милозвучності української мови.

4.1.2.Інтонація (розповідна, питальна, оклична).

4.1.3. Голосні та приголосні звуки:

чергування голосних звуків [о], [е] з [і]: *рік – року, річ – речі;*

чергування [о], [е] з фонетичним нулем: *гуртожиток – гуртожитки, учень – учня;*

чергування [о] з [е] після шиплячих та [й]: *чотири – четвертий, один – єдиний;*

чергування приголосних звуків [г], [к], [х] із [ж], [ч], [ш] у кличному відмінку іменників чоловічого роду: *друг – друже, козак – козаче, монах – монаше;*

чергування приголосних звуків [г], [к], [х] із [з'], [ц'], [с'] у давальному і місцевому відмінках іменників жіночого роду: *Ольга – Ользі, підлога – на підлозі, Вероніка – Вероніці, книжка – у книжці, птаха – птасі;*

чергування приголосних звуків [г], [к], [х] із [з'], [ц'], [с'] у місцевому відмінку іменників чоловічого та середнього роду: *пори́г – на порозі́, дру́к – у друці́, око́ – на оці́, по́верх – на по́версі, ву́хо – у ву́сі;*

чергування приголосних звуків [г], [к], [х] із [ж], [ч], [ш] під час словотворення: *нога – ніжка, око – очко, вухо – вушко;*

чергування приголосних [д] – [дж], [с] – [ш], [к] – [ч], [т] – [ч]: *ходить – ходжу, сидіти – сиджу, носити – ношу, плакати – плачу, платити – плачу; спрощення у групах приголосних: виї́зд – виї́зний, честь – чесний, ти́ждень – ти́жня, щастя – щасливий.*

4.1.4. Графічні засоби компресії писемного тексту:

абрєвіатури: *ВР України, Кабмін, ЄС, ЮНЕСКО, ЛНУ імені І. Франка, ООН;*

скорочення іменників (частково): *вул. – вулиця, м – метр, кг – кілограм;*

скорочення порядкових числівників: *1-й (перший), 3-тє (третє), у 2018 році (у дві тисячі вісімнадцятому році), об 11 год (об одинадцятій годині).*

4.2. Морфологія.

4.2.1. Утворення відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.2.1.1. Іменник:

іменники чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *чемпіон, стан, метр, холод, континент, Лев, Валентин, Лондон;*

іменники чоловічого роду на **-ар**: *пекар, Єврокомісар, гектар;*

іменники чоловічого роду на **-яр**: *футляр, перпендикуляр, школяр, пісняр, каменяр;*

іменники чоловічого роду із закінченням **-о**: *Шевченко, Андрійко, Махно, батько, безхатко;*

іменники чоловічого роду на **-ж, -ч, -ш, -щ**: *ніж, викладач, слухач, Драч, товариш, куц, Свиц;*

іменники чоловічого роду на **-ин (-анин, -янин)**: *болгарин, вінничанин, громадянин, киянин, селянин;*

іменники чоловічого роду з основою на м'який приголосний: *велетень, кінь, герой, Кудлай;*

іменники чоловічого роду на **-ень, -ець**: *березень, півень, українець, хлопець;*

іменники чоловічого роду із закінченням **-ий** (прикметникове походження): *вартівий, молодий, Коцюбинський, Лісовий;*

іменники жіночого роду з основою на твердий приголосний (закінчення **-а**): *донечка, жінка, записка, каса, касирка, студентка, Ольга, Ярослава;*

іменники жіночого роду з основою на м'який приголосний (закінчення **-я**): *парасоля, робітниця, стаття, Катруся;*

іменники жіночого роду на **-ія**: *партія, філія, Анастасія, Іспанія;*

іменники жіночого роду (нульове закінчення): *любов, осінь, подорож, тінь;*

іменники жіночого роду на **-ість** (нульове закінчення): *радість, молодість;*

іменники середнього роду із закінченням **-о**: *відро, дитячко, ліжка;*

іменники середнього роду із закінченням **-е**: *явище, озерце, середовище;*

іменники середнього роду із закінченням на **-я**: *завдання, знаряддя, прислів'я;*

множинні іменники: *двері, окуляри, Карпати, Черкаси.*

4.2.1.2. Прикметник:

прикметники чоловічого, жіночого, середнього роду із закінченнями **-ий (-ій), -а (-я), -е (-є)**: *вагомий, вагома, вагоме; відомий, відоме, відоме; демократичний, демократична, демократичне; всесвітній, всесвітня, всесвітнє; сьогоднішній, сьогоднішня, сьогоднішнє;*

прикметники чоловічого роду з нульовим закінченням у називному та знахідному відмінках: *зелен, молод, потрібен,*

прикметники у формі множини (закінчення **-і**): *європейські, червоні, важливі, лінійні.*

4.2.1.3. Числівник:

родово-відмінкові форми порядкових числівників: *третій, третього;*

третья, третьої; третє, третього; сотий, сотого, сотому; двадцята, двадцятої; двохтисячне, десятимільйонний;

кількісні числівники *один (одна, одне, одні), два (дві), три, чотири: один, одного, двох, двом, на трьох, чотирьох, чотирма;*

неозначені числівники: *багато – багатьох, багатьма, на багатьох; кілька – кількох, кільком, кількома, на кількох; декілька – декількох, декільком, декількома, на декількох.*

4.2.1.4. Займенник:

особові займенники: *я (мене, мені, мною...), ти (тебе, тобі, тобою...), він, воно (його, йому, ним...), вона (її, їй, нею...), ми (нас, нам, нами...), ви (вас, вам, вами...), вони (їх, їм, ними...);*

присвійні займенники чоловічого і середнього роду: *мій, моє (мого, моєму, моїм...), твій, твоє (твого, твоєму, твоїм...), наш, наше (нашого, нашому, нашим...), ваш, ваше (вашого, вашому, вашим...), їхній, їхнє (їхнього, їхньому, їхнім...);*

присвійні займенники жіночого роду: *моя (моєї, моїй, моєю...), твоя (твоєї, твоїй, твоєю...), наша (нашої, нашій, нашою...), ваша (вашої, вашій, вашою...), їхня (їхньої, їхній, їхньою...);*

зворотний займенник *себе (собі, собою, на собі);*

вказівні займенники чоловічого і середнього роду: *той, те (того, тому, тим...), цей, це (цього, цьому, цим...);*

вказівні займенники жіночого роду: *та (тієї / тої, тій, тією / тою...), ця (цієї, цій, цією...);*

питально-відносні займенники: *хто, що, який, яка, яке, чий, чия, чиє, котрий, котра, котре.*

4.2.2. Уживання відмінкових форм в однині та множині. Основні значення відмінків:

4.2.2.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: *Віктор готує доповідь. Собака гавкає голосно;*

ідентифікація особи чи предмета: *А ось наш дідусь. На цьому фото я у віці п'яти років. Це мій улюблений фільм. Це наша програма;*

носій характеристики – компонент складеного іменного присудка: *Сестра – студентка. Віктор – лікар. Україна – європейська країна;*

вказівка на факти, події: *Сьогодні вибори. Незабаром Різдво Христове;*

наявність особи або предмета: *У мене є брат. На майдані буде пам'ятник;*

ідентифікація особи чи предмета: *Мене звали Петро. Це місто називають Дніпро;*

об'єкт зацікавлення: *Мені подобається сучасний стиль в архітектурі. Учням сподобалася екскурсія. Нам потрібна книжка;*

об'єкт порівняння: *Київ більш давній, ніж Львів;*

означення часового відтинку: *Сьогодні п'ятниця;*
стан: *Хвилювання учнів в перед тестом.*

4.2.2.2. Родовий відмінок:

4.2.2.2.1. Без прийменника:

належність особі: *Це батьки Миколи. Телефонував друг Олени;*
частина предмета: *Завтра день відпочинку. Вступати до коледжу університету. Там центр міста;*
носій ознаки: *Свіжість ранку. Зелень трави;*
предикат із відтинком якісної характеристики суб'єкта: *Хлопець міцної статури. Дівчина веселої вдачі;*
частина від цілого, кількісна об'єктна партитивність: *Випийте склянку води. Купи морозива;*
кількісно-іменні відношення: *Працює група пластунів. Ми побачили табун коней;*
час і дата дії, події, явища: *Наступної середи буде тест. Я народився десятого березня. Вони зустрілися вісімнадцятого жовтня дві тисячі двадцять третього року;*
об'єкт дії під час заперечення: *Не зрозумів слова. Не побачив друзів;*
кількість та міра в поєднанні з кількісними числівниками: *В Україні живе майже сорок мільйонів осіб. Треба їсти багато фруктів;*
об'єкт бажання, очікування, вимоги тощо: *Учасник дискусії попросив слова. Нетерпляче виглядати поїзда. Бажаю здоров'я.*

4.2.2.2.2. Із прийменниками:

з, із, зі, від (вихідний пункт руху – звідки?): *Вони приїхали з Румунії. Ми вийшли із супермаркету. Поїзд відбуває зі станції;*
з, із, зі (відношення до певної галузі науки, мистецтва, техніки): *Це підручник із фізики. Виконайте вправи з граматики. Ми відвідуємо заняття із живопису;*
з, із, зі (відношення до матеріалу, з якого виготовлено предмет): *Ми зробили іграшки з паперу. Цей сік зі свіжих апельсинів;*
до (кінцевий пункт руху): *Як доїхати до залізничного вокзалу? Піти до озера; до (об'єкт дії): Беріться до роботи;*
до (об'єкт порівняння): *Подібний до молодшого брата;*
до, для (призначення предмета, мета дії): *Додаток до енциклопедії. Шукаємо деталі до автомобіля. Підготували сюрприз для друга;*
біля, серед, недалеко від, праворуч (справа) від, ліворуч (зліва) від, навпроти, посеред (місце, близькість до чого-небудь): *Навпроти університету розташований парк. Зліва від готелю зупинився автобус.*

Від: напрям руху від особи чи предмета: *Відійдіть від мене. Від'їхав від будинку. Повернувся від лікаря;*

від, з (причина): *Почервоніти від сорому. Стрибати з радості;*

від (об'єкт порівняння): *Брат вищий від мене;*

без (вказівка на відсутність кого-, чого-небудь; обмеження в чому-небудь): *Розпочинайте роботу без мене. Без праці не буває успіху. Олег прийшов без квітів. Я п'ю каву без цукру.*

4.2.2.3. Давальний відмінок:

особа або предмет, для яких (на користь чи на шкоду) відбувається дія: *Передав батькам повідомлення. Буря завдала шкоди лісу;*

суб'єкт певного стану: *Мені не спиться. Вікторові здалося, що друзі не зрозуміли його. Нам весело;*

адресат дії: *Щотижня я пишу листи батькам; особа, яка потребує чого-небудь: Тобі треба звернутися до стоматолога. Олені потрібна допомога;*

суб'єкт кількісної вікової ознаки: *Дідусеві вісімдесят років. Цьому собору вже понад п'ять століть.*

4.2.2.4. Знахідний відмінок:

4.2.2.4.1. Без прийменника:

прямий об'єкт дії: *Митник перевірів документи;*

час дії, тривалість, повторюваність: *Ми майже місяць чекали на екскурсію.*

4.2.2.4.2. Із прийменниками:

в, у, на, за (кінцевий пункт руху суб'єкта, кінцева мета руху): *Степан їде в Харківський університет. Автобус повернув за будинок. Ми вийдемо на Говерлу;*

в, у, за, через (час завершення дії, означення дня тижня): *Олена повернеться через тиждень. Я чекатиму тебе в суботу. Вивчити нові слова за місяць;*

за (об'єкт порівняння): *Брат молодший за сестру;*

через (шлях руху): *Їхати через ліс;*

через (причина дії або бездіяльності): *Не виконали завдання через хворобу;*

на, за (тривалість дії): *Діти написали твір за годину. Олег підписав контракт на рік;*

за, про (об'єктні відношення): *Молитися за мир. Боротися за свободу;*

на (об'єкт порівняння): *Син схожий на батька;*

на (стан чи ознака суб'єкта): *Бабуся захворіла на грип;*

по (мета дії): *Послати по лікаря. Піти по хліб.*

4.2.2.5. Орудний відмінок:

4.2.2.5.1. Без прийменника:

характеристика особи за професією чи статусом: *Будемо друзями. Важко стати вчителем;*

знаряддя і засіб дії: *Студент пише новою ручкою. Діти люблять малювати олівцями. Щодня ми їздимо до школи/університету трамваем № 8;*
 об'єкт дії і стану: *Іван Петрович керує гуртком/кафедрою. Ми захоплюємося сучасною музикою. Вчимося розмовляти українською мовою;*
 шлях руху: *Туристи пішли стежкою. Ми любимо гуляти вулицями Львова.*

4.2.2.5.2. Із прийменниками:

з, із, зі (об'єкт спільної дії): *Дмитро розмовляє з Оленою. Викладач працює зі студентами;*

зі (ознака предмета): *Олена любить каву з молоком. На Світлані був светр із вовни;*

з, із, зі (ознака дії): *Діти їдять йогурт з апетитом. Іноземні студенти розмовляли українською мовою з акцентом;*

під, перед, за, між (місце розташування об'єкта): *Над столом повісили нову лампу. Туристи стоять перед пам'ятником;*

між (для вираження об'єктних відношень): *Визначте відмінності між цими предметами. Між однокласниками склалися доброзичливі стосунки;*

перед (передування дії): *Перед екзаменом відбудеться консультація. Перед концертом прочитайте програму.*

4.2.2.6. Місцевий відмінок:

у, в, на (місце перебування особи чи предмета): *Директор сидить у кабінеті. Листя лежить на тротуарі;*

у, в (час дії): *Марія народилася в липні. Компанію заснували у дві тисячі четвертому році;*

по (шлях руху): *Човни пливли по Дніпру. Кішка бігає по кімнаті;*

по (характеристика об'єкта): *Новий вчитель повторив своє ім'я та по батькові. На тренуванні зустрілися сусіди по парті;*

у, в (ознака особи чи предмета): *Усі звернули увагу на дівчину в червоному светрі. Ми купили картину в гарній рамці;*

о, об (час дії): *Початок занять о дев'ятій годині.*

4.2.2.7. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Максime, напиши лист / листа батькам;*

адресат мовлення – потенційний суб'єкт стану: *Шановні пасажири, зберігайте спокій, усе гаразд;*

адресат мовлення – адресат ідентифікації: *Дорога ти, Лесю, усім нам;*

акцентований адресат мовлення: *Пане кухарю, який смачний у Вас яблучний тиріг.*

4.2.3. Особові форми дієслова (дієвідмінювання):

4.2.3.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі: *запрошувати (запрошую, запрошуєш, запрошує, запрошуємо, запрошуєте, запрошують), мити (мию, миєш, миє, миємо, миєте, миють), митися (миюся, миєшся, миється, миємося, миєтєся, миються);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі (чергування у корені): *брати (беру, береш, бере, беремо, берете, беруть);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі (у корені без чергування): *знайомити (знайомлю, знайомиш, знайомить, знайомимо, знайомите, знайомлять);*

дієвідмінювання дієслів **дати, їсти** в майбутньому і теперішньому часі: *дам, даси, дасть, дамо, дасте, дадуть; їм, їси, їсть, їмо, їсте, їдять; утворення форм роду і числа дієслів минулого часу недоконаного і доконаного виду: хотів, хотіла, хотіло, хотіли; побачив, побачила, побачило, побачили;*

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі – складена форма: *буду боротися, будеш пити, буде кричати, будемо мріяти, будете пам'ятати, будуть знати;*

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі – синтетична форма: *боротимуся, питимеш, кричатиме, любитимемо, пам'ятатимете, мріятимуть;*

дієвідмінювання дієслів доконаного виду в майбутньому часі: *скажу, закричите, поборють.*

4.2.3.2. Наказовий спосіб. Утворення форм наказового способу: *мрій, мріймо; кажіть, скажіть, скажімо; пий, пиймо, пийте; борися, борімося, боріться, хай / нехай бореться, хай / нехай борються.*

4.2.3.3. Умовний спосіб. Утворення форм умовного способу: *говорив би, випила б, прочитали б.*

4.3. Словотвір.

4.3.1. Ступені порівняння якісних прикметників:

проста форма вищого і найвищого ступеня: *важкий – важчий, легкий – легший, дорогий – дорожчий;*

проста форма найвищого ступеня: *найважчий, найлегший, найдорожчий;*

складена форма вищого ступеня: *більш синій, менш холодний, більш дорогий;*

складена форма найвищого ступеня порівняння: *найбільш високий, найменш потрібний;*

суплетивні форми: *гарний (=добрий) – кращий, поганий – гірший.*

4.3.2. Ступені порівняння якісно-означальних прислівників:

проста форма вищого та найвищого ступенів: *важко – важче – найважче, легко – легше – найлегше;*

складена форма вищого та найвищого ступенів: *більш сучасно – найбільш сучасно, менш холодно – найменш холодно, більш важливо – найбільш важливо;*
суплетивні форми: *гарно (=добре) – краще, погано – гірше.*

4.3.3. Утворення назв осіб за видом діяльності: *співати – співак, викладати – викладач, читати – читач.*

4.3.4. Утворення іменників від дієслів: *читати – читання, говорити – говоріння, бачити – бачення.*

4.3.5. Утворення іменників – назв місць за виконуваною дією: *спати – спальня, приймати – приймальня, вітати – вітальня.*

4.3.6. Утворення прикметників від іменників: *осінь – осінній, вечір – вечірній, Львів – львівський.*

4.3.7. Утворення прислівників від прикметників: *український – по-українськи (по-українському), швидкий – швидко.*

4.3.8. Утворення префіксальних дієслів руху: *іти – прийти, перейти, дійти, відійти, зайти, вийти; їхати – приїхати, переїхати, доїхати, від'їхати, заїхати, поїхати, виїхати, об'їхати.*

4.4. Синтаксис.

4.4.1. Просте речення:

4.4.1.1. Розповідне речення:

стверджувальне речення: *Учень усе зрозумів. Люблю ранкову тишу. Група туристів відвідала наш музей;*

заперечне речення: *Учень не зрозумів правила. Не люблю галасливого міста. Група туристів не чекала екскурсовода;*

заперечне речення зі словами **немає, не було, не буде**: *На жаль, завтра концерту не буде;*

подвійне заперечення: *Ми ще нічого не приготували. Вона нічого не зрозуміла. Ти нічим не цікавишся.*

4.4.1.2. Питальне речення:

просте питальне інтонаційне речення: *Вам потрібна консультація лікаря?;*

просто питальне загальне речення: *Чи вам потрібно показувати всі документи? Чи за прогнозом завтра буде тепла погода?*;

питальне речення з питальним словом, спеціальні запитання **де?, звідки?, куди?, з ким?, про кого?, який?, яка?:** *Де ваша візитівка? Кому ви купуєте подарунок? З ким вона розмовляла? Який автобус зупиняється на цій зупинці?*

4.4.1.3. Спонукальне речення (вираження розпорядження, прохання, поради, пропозиції): *Дайте, будь ласка, дві склянки молока. Обміркуйте нашу пропозицію!*

4.4.2. Просте ускладнене речення:

просто речення з однорідними членами: *У конференції беруть участь українські й зарубіжні фахівці з теоретичної фізики. Над містом тихо пливли, на мить зупинялися, то збільшувалися, то зменшувалися величні хмари;*

просто речення з дієприкметниковим зворотом: *Три години тому ми повернулися з екскурсії, організованої для учасників конференції;*

просто речення з дієприслівниковим зворотом: *Повернувшись з екскурсії, ми смачно пообідали в ресторані;*

просто речення зі вставними словами **мабуть, можливо, здається:** *Мабуть, ніхто не зможе забути нашу зустріч.*

4.4.3. Складне речення:

складносурядне речення з єднальними відношеннями між його частинами (сполучник **і**): *Увечері стало прохолодно і ми поспішили в гуртожиток;*

складносурядне речення з протиставними відношеннями між його частинами (сполучники **а, але**): *Ми телефонували додому, але ніхто не відповідав. Зазвичай я їжджу відпочивати на море, а моя подруга любить проводити канікули на гірськолижних курортах;*

складносурядне речення з приєднувальними відношеннями між його частинами (сполучник **і**): *Марта сьогодні подивилася цю виставу, і ми обов'язково подивимося її наступного тижня;*

складносурядне речення з розділовими відношеннями між його частинами (сполучники **або... або, чи... чи**): *Або ви завітаєте до нас в гості, або ми заїдемо до вас;*

складнопідрядне речення зі з'ясувальною підрядною частиною (сполучні слова **що, хто, де, куди, звідки**): *Люблю мріяти, що ми з друзями робитимемо під час канікул. Повідомте, будь ласка, бібліотекареві, хто зможе завтра допомогти перенести книжки. Ви не підкажете, де мій словник? Наші батьки знають, куди ми поїхали;*

складнопідрядне речення зі з'ясувальною підрядною частиною (сполучники **що, щоб, сполучні слова куди, звідки, скільки, чому, навіщо, який**): *Вчитель сказав, що я повинен багато працювати. Вчитель сказав, щоб я багато працював;*

складнопідрядне речення з підрядною означальною частиною (сполучні слова **який (яка, яке, які)** у називному та непрямих відмінках): *Пані, яку ми сьогодні зустріли коло пошти, живе в сусідній квартирі. Будинки, які розташовані на площі Ринок, належать до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.*

Складнопідрядні речення із часовою підрядною частиною (сполучне слово **коли**): вираження значення одночасності: *Коли ми йшли до школи, вчитель повідомив про зміни в розкладі занять;*

вираження значення різночасовості: *Коли ми прийшли до школи, вчитель повідомив про зміни в розкладі занять;*

складнопідрядні речення з підрядною частиною причини (сполучники **тому що, бо, через те що**): *Віктор не був на уроці, тому що він захворів;*

складнопідрядні речення з підрядною частиною умови: реальної умови (сполучник **якщо**): *Якщо ви вивчите слова з переліку, то легко зрозумієте цей текст;*

ірреальної (**якби, коли б**): *Якби ви вивчили слова з переліку, то зрозуміли б легко цей текст;*

складнопідрядні речення з підрядною частиною мети (сполучник **щоб**): *Ми ходимо в музеї Львова, щоб краще знати історію цього старовинного міста;*

складнопідрядні речення з допустовою підрядною частиною (сполучники **хоч, дарма що, незважаючи на те що**): *Незважаючи на те що заняття закінчилися пізно, ми пішли провідати Марту;*

складні речення з прямою мовою: Вчитель сказав: *«Ви повинні уважно прочитати граматичний матеріал на сторінці 157 підручника».* Мама запитала Ігоря: *«Ти задоволений результатом конкурсу?»;*

складні речення з непрямою мовою: Вчитель сказав, *що ми повинні уважно прочитати граматичний матеріал на сторінці 157 підручника.* Мама запитала Ігоря, *чи він задоволений результатом конкурсу.*

4.5. Стилїстика.

4.5.1. Офіційне й неофіційне спілкування:

4.5.1.1. Стилїстичні засоби лексики:

антонїми: *тут – там, весело – сумно, явний – таємний, дорогий – дешевий;*

синонїми: *друг, приятель, знайомий;*

епїтети: *веселї птахи, сонячна усмішка;*

метафори: *прийшла осїнь, місто спить.*

4.5.1.2. Стилїстичні засоби синтаксису:

звертання: *Олено Петрівно, ви успішно виступили на конференції;*

порівняння: *вищий, ніж я; вищий за мене; вищий від мене; працьовитий, як батько; милий, як мама.*

IV. Середній рівень другого ступеня (B2)

Середній рівень другого ступеня (B2) засвідчує повне ознайомлення зі структурою української мови, докладне розуміння системних зв'язків та можливість тематично широкого, швидкого спілкування в повсякденних ситуаціях. Лексичний запас мовця має становити - 4000-5000 слів. Рекомендований обсяг текстів для читання варіюється від 250–350 слів. Обсяг письмових робіт (продукування власних текстів) становить до 300 слів.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання

1.1.1. Загальний перелік умінь.

1.1.1.1. Особа розуміє:

чималі за обсягом висловлювання, уроки та заняття;

зміст і наміри більшості висловлювань різного типу (див. Каталог А), якщо вони не ускладнені стилістично (не містять сталих висловів, фразеологізмів або ідіом);

більшість телевізійних програм та новин про щоденні події розмовного жанру;

сюжетні лінії та діалоги у фільмах і серіалах, де актори розмовляють чіткою літературною українською мовою;

українське мовлення на тлі інших мов у теле- та радіозаписах;

більшість випусків новин, інтерв'ю з відомими постаттями та молодіжних телепрограм про актуальні події (екологія, технології, мода тощо).

1.1.1.2. Особа виділяє основну думку тексту (глобальне розуміння), а також конкретну інформацію, що міститься у висловлюваннях складної структури (детальне розуміння), якщо текст прочитано з природною швидкістю, у хороших акустичних умовах, з невеликою кількістю перешкод (шуму).

1.1.1.3. Особа вміє:

стежити за складною аргументацією, за розвитком думки під час дебатів або презентацій на відомі теми;

ідентифікувати виражені літературною мовою погрозу, невдоволення, зауваження;

правильно, повно і точно зрозуміти прослухану інформацію;

визначити тему, основну ідею, суміжну проблематику;

зрозуміти основну і другорядну інформацію в кожній змістово-завершеній частині повідомлення.

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

1.1.2.1.1. Неадаптований художній текст з елементами опису.

1.1.2.1.2. Частково адаптований художній текст у формі монологу: розповідь, опис, міркування (роздум);

оповідання, роман; пісня, поезія; театральні вистави, мюзикли.

1.1.2.1.3. Публіцистичні тексти:

інструкції та правила будь-якого типу;

особисті повідомлення та повідомлення на автовідповідачі (запрошення, інформація про зустріч, новини);

докладні оголошення у громадських місцях (станція, аеропорт, метро, магазин тощо);

рекламна інформація;

статті з газет, журналів тощо;

довгі презентації, виступи на конференціях;

радіо і телевізійні програми (рекламні ролики, програми про спорт, інтерв'ю, репортажі, серіали, телешоу та ігри, документальні передачі);

промови та виступи на учнівських зборах, зустрічах, святах. Тексти розмовного стилю у формі монологу: анекдот, історія, мрія, новина, жарт та ін.;

скарга, погроза, зауваження, похвала, осудження.

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:

1.1.2.2.1. Художній (частково адаптований) текст у формі монологу з елементами діалогу (оповідання, п'єса, драма, роман, комедія, казка).

1.1.2.2.2. Діалоги:

щоденні розмови;

великі за обсягом неофіційні чи офіційні обговорення;

дискусії та суперечки на відомі теми;

зустрічі відповідно до сфери зацікавлень;

довга і структурована дискусія за круглим столом;

обговорення новин і відгуки про них;

телефонні розмови, онлайн-перемовини, слухання аналітичних програм.

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь

1.2.1.1. Особа розуміє:

тему та комунікативну мету неадаптованих описових або оповідних текстів різних стилів і жанрів, а також деталі тексту (див. Каталог А та Каталог Б);

основний зміст (понад 60 відсотків) неадаптованих описових або оповідних текстів різних стилів і жанрів, а також деталі тексту (див. Каталог А та Каталог Б);

позицію автора тексту і зроблені висновки.

1.2.1.2. Особа вміє:

оглядово читати тексти значного обсягу (один або кілька) для того, щоб вибрати потрібну інформацію;

виділяти деталі тексту, окремі факти та визначати зв'язок між ними.

1.2.2. Типи текстів:

написи в громадських місцях;

оголошення;

оригінальні тексти / медіатексти, пов'язані з приватною, публічною та освітньою сферами життя, зокрема опис складу продуктів харчування, медикаментів, косметичних засобів;

інструкції щодо використання / вживання продуктів харчування, медикаментів, косметичних засобів;

інструкції / правила для споживачів послуг;

газетні й журнальні статті, репортажі, інтерв'ю;

електронні листи;

уривки оригінальних прозових художніх текстів;

зразки ділових паперів (резюме, пояснювальна записка, подяка, заява).

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1.1. Особа вміє:

писати докладні тексти на теми з кола власних зацікавлень;

писати короткі тексти на теми, не пов'язані з особистими зацікавленнями;

писати загальний огляд змісту книги, фільму, вистави чи певної події у межах навчальних, соціальних та особистих зацікавлень;

писати твір / есе з елементами роздуму на обрану тему відповідно до складеного плану, користуючись словником вибірково, лише для уточнення значення або написання слова;

писати приватні листи, щоб описати події та висловити свої враження;

писати офіційні листи, щоб висловити запит, подяку, скаргу, претензії, прохання, надати пояснення тощо;

писати повідомлення з докладною аргументацією, наведенням доказів «за» і «проти»;

застосовувати мовні засоби організації тексту (вставні слова для висловлення переліку, оцінки, уточнення, наголошування на важливості тощо);

використовувати вставлені конструкції для передавання додаткової чи супровідної до основної інформації;

поділяти текст на абзаци, частини, розділи та інші структурні елементи.

1.3.2. Типи текстів:

розповідь на відому тему стосовно власних зацікавлень, історії своєї сім'ї, традицій тощо;

роздум щодо проблемної теми з обґрунтуванням власної позиції;

відгук про переглянутий фільм, прочитану книжку чи статтю з переказом сюжету або позиції автора та власним коментарем;

опис події, учасником чи очевидцем якої була особа, з висловленням власних вражень;

докладний опис людей, місць, предметів, подій, явищ тощо;

офіційні документи відповідно до комунікативних сфер;

приватні та офіційні листи;

рецепти, інструкції;

реклама (брошури, буклети, флаєри);

графіті;

програма, заявка на участь;

допис у блозі / шкільних медіа, соціальних мережах.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

цілісними, зв'язними і завершеними фрагментами тексту (співвідносними з абзацами) висловлюватися на теми, пов'язані з особистою, освітньою та громадською сферами життя, зокрема про суспільні відносини (див. Каталог Б);

послідовно і докладно розповісти про що-небудь чи описати щось у формі лінійного висловлювання, наголошуючи на основному;

докладно розповісти про свої враження, описуючи почуття і власне ставлення до події зі щоденного життя; розповісти про деталі непередбачуваних подій, свідком чи учасником яких вона була;

переказати сюжет книжки, медіатексту або фільму та описати свої враження;

обстоювати власну думку, добираючи влучні приклади та аргументи;

наводити аргументи «за» і «проти» щодо певного твердження;

виступати перед аудиторією на тему, що входить до сфери її зацікавлень та навчання;

публічно висловлюватися на загальні теми з таким ступенем точності, швидкості та спонтанності, що не спричиняє слухачам ускладнень або незручностей.

1.4.1.2. Діалогічне та полілогічне мовлення:

1.4.1.2.1. Особа вміє:

невимушено спілкуватися на відомі теми, пов'язані з її зацікавленнями та навчальною сферою, навіть в умовах шуму;

обмінюватися інформацією, уточнювати чи підтверджувати її;

пояснити суть проблеми в непередбачуваній ситуації, обговорити її розв'язання, порівняти і зіставити альтернативні варіанти, наприклад, щодо недійсного проїзного документа або загубленої речі;

висловити зауваження, невдоволення, скаргу, пропозицію, домогтися поступки;

стишло коментувати погляди інших учасників спілкування;

розгорнуто відповідати на запитання з відомої теми;

застосовувати елементарний набір мовленнєвих засобів і стратегій для розгортання розмови або дискусії (перефразувати, уточнити, перепитати, пояснити іншими словами);

доречно використовувати відомі фразеологізми та ідіоми, удаватися до офіційного або неофіційного реєстру мовлення залежно від ситуації;

підготувати і провести просте опитування відповідно до сфери зацікавлень, уточнюючи потрібну інформацію навідними запитаннями, а також попросити

про повторення, якщо відповідь іншої особи надто довга або виголошена у швидкому темпі;

брати активну участь у формальній чи неформальній дискусії, правильно реагуючи на аргументацію інших учасників, визначаючи аргументи «за» і «проти», чітко висловлюючи свої погляди або утримуючись, не маючи сформованої власної думки щодо теми.

1.4.2. Типи текстів:

1.4.2.1. Монологічне мовлення:

повідомлення на відому тему, зокрема про власні зацікавлення, історію своєї сім'ї чи національні традиції країни проживання (перебування) і України, а також їх зіставлення;

аргументований виступ щодо проблемної теми з обґрунтуванням власної позиції («за» чи «проти» куріння, вегетаріанства тощо);

повідомлення про прочитану книжку / медіатекст / переглянутий фільм із переказом сюжету або окреслення позиції автора та власним коментарем;

розповідь у лінійній послідовності про подію чи непередбачувану ситуацію, учасником або очевидцем якої був мовець;

характеристика осіб чи подій та висловлення власних вражень про подію;

докладний опис людей, місць, предметів, подій та дій;

компліменти.

1.4.2.2. Діалогічне та полілогічне мовлення:

діалог або полілог у звичних та несподіваних ситуаціях із мінімального переліку тем (див. Каталог А та Каталог Б);

телефонна або відеорозмова;

дискусія формальна і неформальна; опитування.

1.5. Комунікативні ролі (для всіх видів мовленнєвої діяльності середнього рівня другого ступеня В2):

блогер / блогерка;

волонтер / волонтерка;

учитель / учителька;

викладач / викладачка;

гість / гостя;

глядач / глядачка;

друг / подруга;

замовник / замовниця;

знайомий / знайома;

клієнт / клієнтка;

незнайомець / незнайомка;

однокласник / однокласниця;
 пасажир / пасажирка;
 пацієнт / пацієнтка;
 покупець / покупчиня;
 продавець / продавчиня;
 свідок події / свідка події;
 слухач / слухачка;
 співрозмовник / співрозмовниця;
 спортсмен / спортсменка;
 студент / студентка;
 тренер / тренерка;
 турист / туристка;
 уболівальник / уболівальниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії;
 учасник / учасниця інтерв'ю, репортажу;
 учень / учениця; читач / читачка; ч
 лен сім'ї, родич / родичка.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути чиюсь увагу, установити контакт;
 відрекомендувати себе або інших;
 привітатися;
 попрощатися;
 подякувати;
 вибачитися;
 привітати;
 побажати;
 зробити комплімент;
 ставити запитання й відповідати на них;
 просити надати інформацію: *Скажіть, будь ласка. Покажіть, будь ласка;*
 підтвердити інформацію / заперечити її;
 висловити свої вподобання;
 прохання / спонукання робити щось;
 заборона робити щось / заклик не робити чогось;
 виражати впевненість / невпевненість;
 висловлювати можливість / неможливість;
 виражати припущення / гіпотезу;
 виражати потребу;
 обґрунтовувати твердження, аргументувати свою думку;
 визначати мету, призначення;
 запрошувати;

розпочинати, підтримувати, закінчувати розмову, вступати в неї, контролювати перебіг розмови, перепитувати інформацію;
 виражати свої думки й переконання;
 порадити чи відмовити робити щось;
 ідентифікувати предмети / осіб / процеси / події;
 давати визначення у професійній навчальній сфері: *Комітет – це ...*
 виражати надію, турботу;
 висловлювати радість, печаль, смуток і співчуття;
 виражати задоволення і незадоволення;
 висловлювати байдужість;
 висловлювати розчарування;
 виражати гнів / обурення;
 висловлювати занепокоєння, страх, тривогу;
 виражати відношення належності / членства;
 виражати просторові значення місця і напрямку;
 виражати часові поняття;
 виражати причиново-наслідкові значення: *Через сильний дощ концерт скасували, тому ми залишилися вдома;*
 виражати умову й наслідок: *Якщо приїдете вчасно, зможемо потрапити на концерт;*
 покликатися на чийось думку;
 порівнювати об'єкти;
 запитувати про згоду й відмову;
 подавати, приймати й відхиляти пропозиції;
 обіцяти зробити щось;
 виражати характеристики / властивості / стан предметів, осіб, процесів;
 публічно звертатися до співрозмовника або учасника дискусії: *Шановний пане... Шановна пані ...;*
 апелювати до слів промовця: *Зважаючи на Ваші слова, можна зробити висновок;*
 висловлювати погрози: *Я буду скаржитися. Я викличу поліцію;*
 втішати: *Не плач! Усе буде добре;*
 вибачати й відмовлятися вибачати провину;
 аргументувати: *Це можна пояснити ...;*
 наголошувати на важливості події, проблеми: *Важливо наголосити на... Варто звернути увагу на...*

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, сімейний стан, вік, дата і місце народження; національність, країна проживання (перебування) і знання мов;

освіта;
 професія (зокрема і майбутня) і вид занять;
 кар'єра (зокрема і майбутня) і професійне зростання;
 зовнішність, одяг, мода;
 риси характеру, хобі та зацікавлення; звички і прагнення;
 сім'я, члени сім'ї, родичі (рідні і споріднені);
 родинні стосунки;
 історія родини, походження;
 конфлікти в сім'ї, взаєморозуміння між поколіннями;
 взаємини з іншими людьми; контакти з іншими людьми, зокрема із
 однолітками (зустріч, листування, зокрема у соціальних мережах).

3.2. Дім, помешкання:

тип і величина помешкання;
 розташування дому;
 типи кімнат у будинку;
 меблі і предмети інтер'єру;
 бронювання кімнати в гуртожитку;
 винаймання квартири або будинку;
 оплата за помешкання;
 дизайнування, облаштування та оздоблення помешкання.

3.3. Щоденне життя, побут:

типові щоденні заняття;
 предмети повсякденного вжитку;
 окреслення часу і простору;
 умови і стиль життя.

3.4. Культурне дозвілля та відпочинок:

способи проведення вільного часу;
 фільми та серіали;
 медіа, соціальні мережі та інтернет, комп'ютерні ігри;
 музика, концерти, улюблені виконавці;
 музеї, картинні галереї та виставкові зали;
 театр, кінотеатр; філармонія, фестивалі;
 клуби за зацікавленнями.

3.5. Спорт:

заняття спортом, види спорту;
 спортивні заклади;
 спортивний реманент і спорядження;

спортивні досягнення українців та іноземних спортсменів;
рекорди.

3.6. Подорожі:

громадський транспорт;
засоби пересування;
залізничний вокзал;
автовокзал;
аеропорт (летовище);
поїздка у громадському транспорті чи таксі, поїздом чи літаком;
канікули й відпочинок в Україні та за кордоном;
резервування житла під час відпочинку (готель, хостел, санаторій, приватні садиби);
туристичні компанії;
сувеніри; враження від подорожі;
екологічний (зелений) туризм.

3.7. Суспільні відносини:

рівність і справедливість;
суспільні проблеми;
права й обов'язки;
війна і мир;
молодіжні субкультури та рухи;
Злочинність.

3.8. Економіка:

купівля і продаж товарів і послуг, планування бюджету;
кишенькові гроші;
доходи й видатки, інвестиції;
проблема бідності, одиниці ваги й об'єму;
інформація та реклама;
форми оплати (готівка, кредитна картка);
купівля через інтернет;
Скарги.

3.9. Здоров'я й особиста гігієна:

частини тіла;
особиста гігієна;
здоровий спосіб життя;
самопочуття;
хвороби й нездужання;

візит до лікаря; аптека;
невідкладна допомога; шкідливі звички.

3.10. Освіта:

канцелярські товари;
навчальні предмети;
заклади освіти;
моя майбутня професія і професії інших людей;
організація освітнього процесу (семестр, курс, консультація, урок, дебати, контрольна робота, лабораторна робота, практична робота, експеримент, тест, випускний іспит);
онлайн-платформи для навчання; освітні реформи.

3.11. Робота:

назви професій;
співбесіда;
працевлаштування;
робочий час (обідня перерва, початок і кінець робочого дня) і час на відпочинок;
відпустка, канікули; оплата праці (зарплатня, заробіток) і соціальний пакет;
ринок праці;
пенсія, соціальна допомога;
безробіття.

3.12. Харчування:

закуси, страви;
напої;
посуд і столові прибори;
заклади харчування;
рецепти й кулінарні традиції
дієти та види харчування;
смакові вподобання;
організація вечірки (пікніка).

3.13. Послуги:

банк; доставка;
бібліотека;
спортзал, басейн;
перукарські послуги та косметичні процедури;
страхова компанія;

курси (водіння, шиття, кулінарії, танців, іноземних мов, ІТ);
 замовлення послуг;
 висловлення незадоволення якістю роботи або послуги (сервісу).

3.14. Місця:

тип місцевості та розташування на ній об'єктів;
 інституції та громадські місця;
 пам'ятки культури;
 туристичні принади (замки, палаци, парки, площі);
 місця пам'яті та пам'ятники;
 план розвитку міста, проблемні ситуації;
 передмістя, приватна забудова;
 життя за містом, село, селище, дачі.

3.15. Природне середовище:

погода, пори року, клімат; рослинний світ; тваринний світ;
 природні об'єкти й пам'ятки природи;
 екологія (забруднення довкілля, охорона навколишнього середовища).

3.16. Наука і техніка:

розвиток науки і техніки (комп'ютеризація, телекомунікація);
 наукові відкриття;
 винаходи, що змінили світ.

3.17. Традиції, звичаї, свята:

вихідні дні, державні й релігійні свята;
 сімейні свята (зокрема день народження, іменини, весілля);
 побажання і подарунки;
 похорон, вираження співчуття; українські звичаї;
 релігійні звичаї і традиції.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вміє розпізнавати й використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах комунікативних потреб, зазначених у тематичному каталозі рівня В2. Може зрозуміло висловитися, не відчуваючи обмежень у лексиці чи граматичних засобах. Володіє достатнім діапазоном мовленнєвих стратегій, щоб описати явища чітко, виразити власну і покликатися на чужу думку, розвинути аргументацію без помітних труднощів щодо пошуку слів, використавши складні синтаксичні форми. Обсяг граматичних умінь рівня В2 охоплює всі аспекти рівнів А1, А2, В1, але в ньому

розширено лексичний матеріал, перелік синтаксичних структур та ситуацій комунікації.

4.1. Морфологія.

4.1.1. Утворення відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.1.1.1. Іменник:

іменники чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *соняшник, каталог, колектив, Кривий Ріг, Близький Схід*;

іменники чоловічого роду на **-ар (-яр)**: *календар, ліхтар, парламентар, газетяр, каменяр, перпендикуляр, післяр, скляр, школяр, Дігтяр, Катар*;

іменники чоловічого роду із закінченнями **-о, -а**: *Дніпро, Петренко, Франко, газда, Микола, Петлюра, Полюга, Скворода*;

іменники чоловічого роду на **-ж, -ч, -ш, -щ**: *вуж, Гадяч, Балаш, хрущ*;

іменники чоловічого роду з основою на м'який приголосний (закінчення **-о**): *дідуньо, татуньо, Бенедьо*;

іменники чоловічого роду на **-ець, -ень**: *знавець, день, травень*;

іменники чоловічого роду на **-ин (-анин, -янин)**: *татарин, черкащанин, селянин*;

іменники чоловічого роду із закінченням **-ий** (прикметникове походження): *Котляревський, Кропивницький, Шептицький*;

іменники жіночого роду із закінченням **-а (-я)**: *хата, вишня, армія, Саудівська Аравія*;

іменники жіночого роду із закінченням **-а** (прикметникове походження): *набережна, наречена, учительська, Заньковецька, Лозова (місто)*;

іменники жіночого роду з нульовим закінченням: *Прип'ять, сіль, мазь, матір*;

іменники середнього роду із закінченнями **-о, -е**: *скло, паливо, прізвище*;

іменники середнього роду із закінченням **-а (-я)**, які у формах родового, давального та місцевого відмінків мають суфікси **-ат(-ят-), -ен-**: *курча, немовля, плем'я, ім'я*;

іменники середнього роду із закінченням **-е (-є)** (прикметникове походження): *минуле, майбутнє, Рівне*;

множинні іменники: *ножиці, гроші, сутінки, шахи, Суми, Чернівці*;

іменники спільного роду: *листоноша, приبلуда, базікало, плакса, староста*;

аббревіатури та складноскорочені слова: *Дніпрогес, Мін'юст, МОН, ФОП, ЦУМ*.

4.1.1.2. Прикметник:

прикметники чоловічого, жіночого, середнього роду із закінченнями **-ий (-ій), -а (-я), -е (-є)**: *народний, народна, народне; багатий, багата, багате*;

важливий, важлива, важливе; осінній, осіння, осіннє; могутній, могутня, могутнє;

відмінювання прикметників чоловічого роду з нульовим закінченням: *сестрин, братів, Андріїв;*

відмінювання складних прикметників із компонентом **-лиций**: *білолиций, круглолиций;*

відмінювання прикметників у формі множини (закінчення **-і**): *братові, київські, материнські, міжнародні, сестрині;*

відмінювання складних прикметників із першим компонентом кількісним числівником: *двоярусний, трикутний, двадцятип'ятирічний.*

4.1.1.3. Числівник:

відмінювання числівників на позначення часу: *о дванадцятій годині, пів на першу, двадцять [хвилин] по вісімнадцятій [годині];*

відмінювання числівників для позначення дати: *перше вересня, першого вересня, після двадцять восьмого лютого;*

відмінювання родових форм порядкових числівників: *тисячний (тисячного, тисячному, тисячний / тисячного, тисячним, на тисячному / на тисячнім...), тисячна (тисячної, тисячній, тисячну, тисячною, на тисячній...), тисячне (тисячного, тисячному, тисячний / тисячного, тисячним, на тисячному / на тисячнім...);*

відмінювання складених порядкових числівників: *сто третій (сто третього, сто третьому, сто третій / сто третього, сто третім, на сто третьому / на сто третім...), сто третя (сто третьої, сто третій, сто третю, сто третьою, на сто третій...);*

відмінювання кількісних числівників **один (одна, одне, одні), два (дві), три, чотири, від 5 до 20, 30, 50, 60, 70, 80, 40, 90, 100**: *двадцяти (двадцятьох) восьми (вісьмох), без сорока одного, шістдесятюма (шістдесятма) двома, на чотирнадцятьох, вісімдесятюма (вісімдесятма) чотирма, до ста семи (сімох).*

4.1.1.4. Займенник:

особові займенники: *я, ти, ми, ви;*

особово-вказівні займенники: *він, вона, воно, вони;*

присвійні займенники чоловічого, середнього і жіночого роду: *мій, моє, моя; твій, твоє, твоя; наш, наше, наша; ваш, ваше, ваша; свій, своє, своя; їхній, їхня, їхнє;*

зворотний займенник **себе**;

вказівні займенники: *той, та, те, ті; цей, ця, це, ці;*

відмінювання питально-відносних займенників: *хто, що;*

відмінювання питально-відносних займенників: *який, чий, котрий;*

відмінювання питально-відносного займенника **скільки**;

відмінювання неозначених займенників: *хтось, хто-небудь, щось, що-небудь*;

відмінювання неозначених займенників: *якийсь, який-небудь, чийсь, чий-небудь*.

4.1.2. Уживання відмінкових форм в однині та множині. Основні значення відмінків:

4.1.2.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: *Народ обрав президента*;

носій характеристики особи – компонент складеного іменного присудка: *Ваші очі – зорі. Тарас Шевченко – світове художньо-поетичне явище*;

об'єкт зацікавлення: *Чий же це голос*;

об'єкт порівняння: *Кохання сильніше, ніж ненависть*;

стан особи, колективу, природи: *Важкі змагання. Командний дух у всьому і завжди. Літо*.

4.1.2.2. Родовий відмінок:

4.1.2.2.1. Без прийменника:

належність: *Це труднощі новобранця. Запросимо товаришів Остапа*;

ознака предмета чи особи: *Будинок парламенту. Епіцентр подій. Людина нашого покоління. Хлопець міцної статури. Країна великих можливостей*;

суб'єкт дії, названої віддієслівним іменником: *Декламація акторів. Огляд лікаря*;

кількісно-іменні відношення: *Колектив одnodумців. Вони поволи наблизилися до гурту людей. У конференції брали участь 54 фахівці з п'ятнадцяти країн світу*;

час і дата дії, події, явища: *Наступної середи буде контрольна робота. Я народився десятого березня. Конференція розпочалася вісімнадцятого жовтня дві тисячі третього року*;

прямий об'єкт дії під час заперечення (безприйменникові конструкції): *Не висловили претензій. Не запросили інструктора*;

прямий об'єкт дії під час подвійного заперечення: *Ніхто нічого не зробив*.

4.1.2.2.2. Із прийменниками:

з, із, зі, від (вихідний пункт руху – звідки?): *Вітер повівав з поля. Поїзд відбув зі станції. Я прийшов від лікаря*;

з, із, зі (відношення до певної галузі науки, мистецтва, техніки): *Міжнародний конгрес із проблем екології. Завдання з математики*;

з, із, зі (відношення до матеріалу, з якого виготовлено предмет): *Одягнути сорочку із шовку. Продаємо народні іграшки з дерева*;

до (кінцевий пункт руху): *Дібралися до села аж надвечір. Піти до лікаря*;

до, для (призначення предмета, мета дії): *Додаток до заяви. Шукаємо*

партнерів для участі в новому проекті;

біля, серед, недалеко від, справа (праворуч) **від, зліва** (ліворуч) **від, навпроти, посеред** (місце, близькість до чого-небудь): *Посеред міста є гарне озеро. Серед товаришів легше працювати;*

від (напрямок руху від особи чи предмета): *Відійти від пасажира. Від'їхати від населеного пункту;*

від, з (причина): *З горя посивіла стара мати. З радощів я забув про біль;*

без (вказівка на відсутність чого-небудь, обмеження в чому-небудь): *Без вітру мороз не страшний. Через схильність до алергії вживаю продукти без глютену.*

4.1.2.3. Давальний відмінок:

особа або предмет, для яких (на користь чи на шкоду) відбувається дія: *Передав президентові запрошення. Не завдайте шкоди дітям. Гостям було занадто тісно і гаряче;*

суб'єкт певного стану: *Мирославі поки що щастило. На волі весело пташкам літати;*

суб'єкт кількісної вікової ознаки: *Синові шість років.*

4.1.2.4. Знахідний відмінок:

4.1.2.4.1. Без прийменника:

безпосередній прямий об'єкт дії: *Оркестр налаштовував інструменти. Вітер носить листя по безлюдних вулицях;*

тривалість дії: *Ми весь вечір чекали на замовлену їжу;*

шлях руху: *Туристи перейшли маленьку річку вбхід;*

4.1.2.4.2. Із прийменниками:

в, у, на, за (кінцевий пункт руху): *Уночі підємо на полонину;*

в, у, за, через (час завершення дії): *Через рік зустрінемося знову. Я чекатиму тебе у травні. Пробігти дистанцію за дві хвилини;*

на, за (тривалість дії): *Я виконаю це завдання за десять хвилин;*

за, про (об'єктні відношення): *За що ти мене караєш? Навчатися за кошти батьків;*

на (причина дії або бездіяльності): *Автобус зупинявся на прохання екскурсовода;*

на (мета дії): *Записатися на обстеження до лабораторії;*

на (призначення предмета): *Узяти папку на документи. Купити шафу на книжки;*

під (кінцевий пункт руху): *Під'їхати під будинок;*

повз (переміщення щодо нерухомого об'єкта): *Іду в школу повз парк. Проїхали повз площу.*

4.1.2.5. Орудний відмінок:

4.1.2.5.1. Без прийменника:

реальна чи бажана характеристики особи зі словами стати, бути: Я буду актором. Він став директором два роки тому;

знаряддя і засіб дії: *Катруся обхопила голову руками. Надіслав домашнє завдання електронною поштою;*

засіб пересування: *Щодня ми їздимо в коледж автобусом № 8;*

об'єкт стану: *Дитина тішиться подарунком;*

шлях руху: *Після бурі несло Черемошем гілля і колоди.*

4.1.2.5.2. Із прийменниками:

з, із, зі (об'єкт спільної дії): *Дмитро розмовляє з Оленою. Вчитель працює із учнями та ученицями;*

з, із, зі (ознака предмета): *Олена любить каву з молоком. Богдан пив чай з лимоном;*

з, із, зі (ознака дії): *Діти їдять йогурт з апетитом. Друзі з-за кордону;*

над, під, перед, за, між (розташування об'єкта): *Стою перед класом;*

між (вираження об'єктних відношень): *Нехай ця інформація буде між нами;*

перед (часове передування діяльності): *Перед мандрівкою добре обміркуйте маршрут.*

4.1.2.6. Місцевий відмінок:

у, в, на (місце перебування особи чи розташування предмета): *Концерт відбудеться в актовій залі. На білих вікнах мороз намалював чарівні картини;*

у, в (час дії, стану): *У липні була неймовірна спека;*

по (характеристика об'єкта): *Зустріч із сусідами по вулиці відбудеться завтра;*

по (дія по поверхні): *Сльози текли по обличчю;*

у, в (ознака особи чи предмета): *Усі звернули увагу актора у сріблястому плащі. Ми купили торт у гарній коробці;*

о, об (час дії): *Зустрінемося завтра об одинадцятій годині.*

4.1.2.7. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Сестричко, принеси води, будь ласка;*

адресат мовлення – потенційний суб'єкт стану: *Братику, будь слухняним!;*

адресат мовлення – адресат ідентифікації: *Оленко, ти неперевершена!;*

акцентований адресат мовлення – нейтралізований суб'єкт: *Шановна командо, маємо чудові новини: наш проєкт схвалили.*

4.1.3. Особові форми дієслова (дієвідмінювання):

4.1.3.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в теперішньому часі: *вимірювати (вимірюю, вимірюєш, вимірює, вимірюємо, вимірюєте, вимірюють), залишатися (залишаюся, залишаєшся, залишається, залишаємося, залишаєтесь),*

залишаються), *везти* (*везу, везеш, везе, веземо, везете, везуть*), *возити* (*вожу, возиш, возить, возимо, возите, возять*);

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі: *висловлювати* (*буду висловлювати / висловлюватиму, будеш висловлювати / висловлюватимеш, буде висловлювати / висловлюватиме, будемо висловлювати / висловлюватимемо, будете висловлювати / висловлюватимете, будуть висловлювати / висловлюватимуть*);

дієвідмінювання дієслів **дати (роздати), їсти (з'їсти) у майбутньому і теперішньому часі**: *дам, даси, дасть, дамо, дасте, dadуть* (*роздам, роздаси, роздасть, роздамо, роздасте, розdadуть*); *їм, їси, їсть, їмо, їсте, їдять* (*з'їм, з'їси, з'їсть, з'їмо, з'їсте, з'їдять*);

дієвідмінювання дієслів недоконаного й доконаного виду в минулому часі за родами і числами: *кликав, кликала, кликало, кликали; облетів, облетіла, облетіло, облетіли*; дієвідмінювання дієслів доконаного виду в майбутньому часі: *звикну, звикнеш, звикне, звикнемо, звикнете, звикнуть*.

4.1.3.2. Наказовий спосіб. Утворення різних форм наказового способу: *ходити* (*ходи, ходімо, ходіть, хай / нехай ходить(-ять)*); *літати* (*літай, літаймо, літайте, хай / нехай літає(-ють)*).

4.1.3.3. Умовний спосіб. Утворення форм умовного способу: *знав би, придумала б, відбули б, якби закричав, -ла, -ло, -ли*.

4.2. Словотвір.

4.2.1. Ступені порівняння якісних прикметників:

проста форма вищого ступеня: *молодий – молодший, солодкий – солодший, сильний – сильніший*;

проста форма найвищого ступеня: *наймолодший, найсолодший, найсильніший*;

складена форма вищого ступеня: *більш / менш солодкий, більш / менш сильний*;

складена форма найвищого ступеня: *найбільш / найменш солодкий*; суффіксні форми: *великий – більший, малий – менший*.

4.2.2. Ступені порівняння якісно-означальних прислівників:

проста форма вищого ступеня: *солодко – солодше, сильно – сильніше, доступно – доступніше*;

проста форма найвищого ступеня: *найсильніше, найдоступніше*;

складена форма вищого ступеня: *більш / менш корисно, більш / менш доступно*;

складена форма найвищого ступеня порівняння: *найбільш / найменш корисно*;

суплетивні форми: *багато – більше, мало – менше*.

4.2.3. Утворення видових пар дієслів: *писати – написати, робити – зробити, темніти – потемніти, вивчати – вивчити, говорити – сказати, захищати – захистити, сполучати – сполучити*.

4.2.4. Творення префіксальних дієслів руху: *іти – піти, прийти, зайти (увійти), вийти, дійти, перейти, обійти; їхати – поїхати, приїхати, заїхати (в'їхати), виїхати, доїхати, переїхати, об'їхати*.

4.2.5. Творення назв осіб за видом діяльності: *діяти – діяч, виконувати – виконавець, просити – прохач, танцювати – танцівник*.

4.2.6. Творення іменників – назв діяльності (суфікси **-нн-**, **-енн-**, **-інн-**): *читати – читання, сполучати – сполучання, креслити – креслення, навантажувати – навантаження, ходити – ходіння*.

4.2.7. Творення іменників – назв діяльності (нульовий суфікс): *захищати – захист, приходитьи – прихід, додавати – додаток*.

4.2.8. Творення іменників – назв місць за виконуваною дією: *спати – спальня, приймати – приймальня, читати – читальня, лікувати – лікарня*.

4.2.9. Творення прикметників від іменників: *осінь – осінній, вечір – вечірній, Київ – київський*.

4.2.10. Творення прислівників від прикметників: *український – по-українськи (по-українському), швидкий – швидко*.

4.3. Синтаксис.

4.3.1. Просте речення:

4.3.1.1. Розповідне речення:

стверджувальне речення: *Люблю купатися в Чорному морі;*

заперечне речення: *Не люблю втручатися в чуже життя.*

4.3.1.2. Питальне речення:

просте питальне загальне речення: *Чи й справді ти мене не впізнаєш? / Чи й справді ви мене не впізнаєте?;*

питальне речення з питальним словом, спеціальні запитання **де?**, **звідки?**, **куди?**, **з ким?**, **про кого?**, **який?**, **яка?**: *Де ви познайомилися? Кому присвячена*

ця книжка? Яку погоду обіцяють синоптики на завтра?;

питальне речення з відтінком запрошення: *Хочете послухати цю музику? Вам не цікаво подивитися цей фільм?*

4.3.1.3. Спонукальне речення (вираження розпорядження, прохання, поради, пропозиції): *Дайте, будь ласка, дві склянки молока. Обміркуйте нашу пропозицію!*

4.3.2. Просте ускладнене речення:

просте речення, ускладнене однорідними членами: *Як вона любила працювати і в полі, і в городі, і в лузі, і в лісі. Нас привітали українські й іноземні учасники та учасниці програми міжнародного обміну;*

просте речення, ускладнене з однорідними членами з узагальнювальним словом: *Ні розмова, ні прохання, ні погроза – ніщо не допомагало;*

просте речення, ускладнене дієприкметниковим зворотом: *Озеро, оточене густими кущами, було не широке, а довге;*

просте речення, ускладнене дієприслівниковим зворотом: *Приїхавши з табору, Олег якимось раптово подорослішав. Ми наспівували пісеньку, чекаючи на поїзд;*

просте речення, ускладнене вставними словами: *Можє, то птахи приносять на своїх крилах весну?;*

просте речення, ускладнене звертанням: *Прийми мою любов, народе рідний!*

4.3.3. Просте односкладне речення:

4.3.3.1. Односкладні речення з головним членом – присудком:

означено-особові речення: *Іду повз пам'ятник Богданові Хмельницькому;*

неозначено-особові речення: *Повідомили про погіршення погоди;*

безособові речення: *Було приємно дивитися на веселих дітей. Там усе правильно записано.*

4.3.3.2. Односкладні речення з головним членом – підметом (номінативні / називні речення): *Вечір. Омріяна прохолода. Спокій...*

4.3.4. Складне речення:

4.3.4.1. Складнопідрядні речення зі з'ясувальною підрядною частиною (сполучники **що, щоб, сполучні слова куди, звідки, скільки, чому, навіщо, який**): *Батько радив мені, щоб я взяв участь у цьому проекті. Треба вміти слухати, про що співає птах. Я хотіла побачити, звідки сходить сонце.*

4.3.4.2. Складнопідрядні речення з означальною підрядною частиною (сполучники **який, котрий, що** в називному та непрямої відмінках): *Як радію*

за однокласників, які здобули перемогу в олімпіаді.

4.3.4.3. Складнопідрядні речення із підрядною частиною часу (сполучне слово **коли**): *Чому ж стоїш без руху ти, коли ввесь світ співає?*;

4.3.4.4. Складнопідрядні речення з підрядною частиною причини: *Хлопці боялися поворухнутися, щоб не злякати пташки.*

4.3.4.5. Складнопідрядні речення з підрядною частиною умови:
реальної умови (сполучник **якщо**): *Якщо буде дощ, то не підемо до лісу;*
ірреальної умови (**якби, коли б**): *Якби я турбувався лиш про себе, вже б онімів давно від самоти.*

4.3.4.6. Складнопідрядні речення з підрядною частиною допусту: *Хоч і було холодно, ми вийшли на прогулянку.*

4.3.5. Пряма і непряма мова.

Заміна прямої мови непрямою (сполучники **що, щоб, частка чи**): *Учень відповів: «Я пропустив заняття через хворобу».* – *Учень відповів, що пропустив заняття через хворобу. Вчитель запитав: «Усі готові до іспиту?»* – *Вчитель запитав, чи всі готові до іспиту.*

4.4. Стилїстика.

4.4.1. Офіційне й неофіційне спілкування:

4.4.1.1. Стилїстичні засоби фонетики (засоби милозвучності):
уживання прийменників **у, в**: *жив у Києві, була в Одесі;*
уживання сполучників **і, й**: *Оксана й Олена, день і ніч;*
уживання прийменника **з** і його варіантів **зі, із**: *з автобуса, зі сметаною, із шовку;*
уживання **у – в** на початку слова: *улітку – влітку, удень – вдень.*

4.4.1.2. Стилїстичні засоби синтаксису:
звертання: *Вікторе, прочитайте цю книжку;*
порівняння: *краще, ніж я; краще за мене; кращий від мене; білий, як сніг; гарна, мов намальована;*
уточнення: *там, де стояв перший замок; Володимир, князь Київський;*
елементи структурування тексту (вставні слова): *по-перше, по-друге, по-третє, отже та ін.*

